

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO
PRAKTIKOS APŽVALGA
2018 M. GEGUŽĖS 1 D.–2018 M. RUGPJŪČIO 31 D.

APŽVALGĄ PARENGĖ
LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
TEISMŲ PRAKTIKOS DEPARTAMENTAS

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

(2018 m. gegužės 1 d.–2018 m. rugpjūčio 31 d.)

UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS	4
2018 m. gegužės 8 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-82/16.....	4
Dėl prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu nenagrinėjimo remiantis tuo, kad prašymą pateikusiam asmeniui buvo nustatytas draudimas atvykti į atitinkamos valstybės narės teritoriją.....	5
Dėl atvejų, kai trečiosios šalies pilietis negali pasinaudoti išvestine teise gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį	7
2018 m. gegužės 2 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-331/16 ir C-366/16.....	9
Dėl aplinkybės, jog dėl Sąjungos piliečio arba dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra tokio piliečio šeimos narys, prašančio suteikti teisę gyventi valstybės narės teritorijoje, praeityje buvo priimtas sprendimas nesuteikti pabėgėlio statuso remiantis Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsniu arba Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalimi, reikšmės sprendžiant dėl atsisakymo suteikti teisę gyventi remiantis viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežastimis	10
Dėl sustiprintos apsaugos taikymo nagrinėjamoje situacijoje esančio pareiškėjo atžvilgiu	11
APLINKOS APSAUGA	12
2018 m. birželio 7 d. prejudicinis sprendimas byloje C-671/16.....	12
Dėl prejudicinio klausimo	13
Dėl SPAV direktyvos 2 straipsnio a punkto	14
Dėl SPAV direktyvos 3 straipsnio.....	14
SOCIALINĖ POLITIKA	15
2018 m. birželio 26 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-451/16.....	15
Dėl nacionalinės teisės aktų, kuriuose lytį pakeitusiam asmeniui dar keliamas reikalavimas būti nesusituokusiam su asmeniu tos lyties, kurią pats įgijo pakeitęs lytį, kad jis galėtų gauti valstybinę ištarnauto laiko pensiją	15
APMOKESTINIMAS	17
2018 m. liepos 25 d. prejudicinis sprendimas byloje C-140/17	17
Dėl savivaldybės teisės atskaityti nekilnojamojo turto pirkimo PVM, kai po kelių metų šio turto naudojimo neapmokestinamai veiklai nutariama jo dalį naudoti ir apmokestinamojoje veikloje.....	17
2018 m. birželio 27 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-459/17 ir C-460/17	18
Dėl mokesčių administratoriaus pareigos vertinti apmokestinamojo asmens sąžiningumą siekiant paneigti jo teisę į PVM atskaitą, kai prekių tiekimas ar paslaugų teikimas realiai neįvyko	18
2018 m. birželio 20 d. prejudicinis sprendimas byloje C-108/17	19
Dėl teisės į importo PVM neapmokestinimą tiekimo Bendrijos viduje atveju, kai importuotos prekės patiekiamos kitam apmokestinamajam asmeniui, nei buvo nurodytas importo metu.....	19
Dėl prekių išgabenimą patvirtinančių dokumentų, siekiant pasinaudoti neapmokestinimu importo PVM tiekimo Bendrijos viduje atveju.....	20
Dėl pripažinimo, kad prekės buvo patiektos atitinkamam įgijėjui, kai šiam šios prekės nebuvo fiziškai perduotos	21
2018 m. gegužės 31 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-660/16 ir C-661/16	22

Dėl teisės atskaityti kartu su avansu sumokėtą pirkimo PVM, kai prekės dėl tiekėjo bankroto vėliau nebebuvo pristatytos (patiektos).....	23
KONKURENCIJA	24
2018 m. liepos 12 d. prejudicinis sprendimas byloje C-540/16	24
Dėl žvejybos galimybių paskirstymo metodo, kuris, nors ir grindžiamas skaidriu ir objektyviu paskirstymo kriterijumi, gali lemti skirtingą ūkio subjektų, valdančių su jos vėliava plaukiojančius žvejybos laivus, vertinimą	24
ASMENS DUOMENŲ APSAUGA	27
2018 m. birželio 5 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-210/16.....	27
Dėl Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkto sąvokos „duomenų valdytojas“ aiškinimo kaip apimančios socialiniame tinkle esančio gerbėjų tinklalapio administratorių	28
Dėl Direktyvos 95/46 4 ir 28 straipsnių aiškinimo valstybės narės priežiūros institucijos įgaliojimų kontekste.....	28
Dėl Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punkto ir 28 straipsnio 3 ir 6 dalių aiškinimo valstybės narės priežiūros institucijai ketinant įgyvendinti įgaliojimus imtis priemonių.....	29
2018 m. liepos 10 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-25/17	30
Dėl asmens duomenų rinkimo, kurį, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, atlieka religinės bendruomenės nariai, vertinimo	30
Dėl Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punkte įtvirtintos sąvokos „susistemintas rinkinys“ aiškinimo	31
Dėl religinės bendruomenės kartu su tikėjimą skelbiančiais jos nariais laikymo asmens duomenų, kuriuos tokie nariai renka vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, valdytoja.....	31
ENERGETIKA	32
2018 m. rugpjūčio 7 d. prejudicinis sprendimas byloje C-561/16.....	33
Dėl galimybės pasiekti energijos taupymo tikslus kitais būdais, negu mokant metinę įmoką į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą.....	33
Dėl objektyvių ir nediskriminacinių kriterijų nustatant šalis, įpareigotas mokėti įmokas energijos efektyvumui didinti	34
EUROPOS SĄJUNGOS PILIETYBĖ	35
2018 m. birželio 5 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-673/16.....	35
Dėl judėjimo laisve pasinaudojusio Sąjungos piliečio, apsigyvenusio valstybėje narėje, kurios pilietis jis nėra, gyvenusio ar pradėjusio gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, galimybės grįžti gyventi pilietybės valstybėje narėje, nepripažįstančioje vienos lyties asmenų santuokų	35
Dėl trečiosios šalies piliečio, esančio tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, teisės gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius	37

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamas neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informuoti ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS

2018 m. gegužės 8 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-82/16

K.A. ir kt. prieš Belgische Staat

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – ir SESV) 20 straipsnio, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – ir Chartija) 7 ir 24 straipsnių ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (toliau – ir Direktyva 2008/115/EB) 5 ir 11 straipsnių išaiškinimo.

Visi pareiškėjai pagrindinėse bylose yra trečiųjų šalių piliečiai, Belgijos piliečiai, kurie nepasinaudojo savo teise laisvai judėti arba įsikurti, šeimos nariai. Buvo priimti sprendimai juos grąžinti ir nustatyti draudimai atvykti į atitinkamos valstybės narės teritoriją. Šie sprendimai dėl jų visų tapo galutiniai ir, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nuomone, pagal nacionalinės teisės aktus jie iš esmės gali būti panaikinti arba jų poveikis gali būti laikinai sustabdytas tik užsienyje pateikus prašymus panaikinti minėtus sprendimus arba sustabdyti jų vykdymą. Pareiškėjai pagrindinėje byloje vėliau Belgijoje pateikė prašymus išduoti leidimą gyventi šalyje kaip Belgijos piliečio išlaikomiems tiesiosios žemutinės linijos giminaičiams (K. A. ir M. Z. atvejai), nepilnamečio vaiko, Belgijos piliečio, tėvams (M. J., N. N. N., O. I. O. ir R. I. atvejai) arba teisėtam kartu su Belgijos piliečiu gyvenančiam partneriui, kurį su Belgijos piliečiu sieja tvirti santykiai (B. A. atvejis). Kompetentinga nacionalinė institucija šių prašymų nenagrinėjo, remdamasi tuo, kad dėl pareiškėjų pagrindinėje byloje buvo priimti sprendimai – ir jie tebegalioja – uždrausti atvykti į šalį. Minėti pareiškėjai apskundė ginčijamus sprendimus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui (18–19 punktai).

Minėtas teismas pažymi, kad pagal nacionalinę teisę sprendimas dėl atitinkamo asmens kilmės šalyje pateikto prašymo panaikinti arba sustabdyti draudimą atvykti į šalį turi būti priimtas per keturis mėnesius nuo prašymo pateikimo. Jeigu per šį terminą sprendimas nepriimamas, laikoma, kad prašymas atmestas. Be to, tik tai priėmus sprendimą panaikinti arba sustabdyti draudimą atvykti į šalį, per šešis mėnesius priimamas sprendimas dėl trečiosios šalies piliečio jo kilmės šalyje pateikto prašymo išduoti vizą šeimos susijungimo tikslu. Be to, nagrinėjamos bylos nepatenka nei į 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą, nei į 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, taikymo sritį. Šiose bylose Sąjungos piliečiai, šeimos ryšiais susiję su atitinkamais pareiškėjais pagrindinėje byloje, reguliariai nevyksta į kitą valstybę narę kaip darbuotojai arba paslaugų teikėjai ir šeimos gyvenimą su šiais pareiškėjais jie pradėjo arba tęsė faktiškai gyvendami tik Belgijoje, o ne kitoje valstybėje narėje (28–29 punktai).

Savo pirmaisiais dviem klausimais, kuriuos Teisingumo Teismas nusprendė nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti:

– ar Direktyvos 2008/115 5 ir 11 straipsniai, taip pat SESV 20 straipsnis, prireikus siejami su Chartijos 7 ir 24 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės praktika, kai prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pateiktas jos teritorijoje trečiosios šalies piliečio, šios valstybės narės pilietybę turinčio ir teise laisvai judėti nepasinaudojusio Sąjungos piliečio šeimos nario, nenagrinėjamas vien dėl to, kad šiam trečiosios šalies piliečiui taikomas draudimas atvykti į šią šalį, neatsižvelgiant į tai, ar tarp šio Sąjungos piliečio ir minėto trečiosios šalies piliečio yra toks priklausomumo ryšys, kad, atsisakius pastarajam suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, minėtas Sąjungos pilietis faktiškai būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos ir taip netektų galimybės veiksmingai naudotis dėl jo statuso suteikiamomis pagrindinėmis teisėmis,

– jeigu atsakymas būtų teigiamas, į kokias aplinkybes reikia atsižvelgti siekiant nustatyti, ar egzistuoja toks priklausomumo ryšys, ir, kai Sąjungos pilietis yra nepilnametis, kokia reikšmė turėtų būti teikiama šeimos ryšiui (biologiniam arba teisiniam) ir šio atitinkamos valstybės narės pilietybę turinčio Sąjungos piliečio gyvenimo ir finansinio išlaikymo sąlygoms;

– kokią reikšmę šiame kontekste gali turėti:

- aplinkybė, kad priklausomumo santykis, kuriuo remiasi trečiosios šalies pilietis savo prašymui išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu pagrįsti, atsirado po to, kai dėl jo buvo priimtas sprendimas uždrausti atvykti į šalį,
- aplinkybė, kad šis draudimas yra galutinis tuo metu, kai trečiosios šalies pilietis pateikia prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, ir
- aplinkybė, kad minėtas draudimas pagrįstas prievolės grįžti neįvykdymu arba viešosios tvarkos sumetimais.

Dėl prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu nenagrinėjimo remiantis tuo, kad prašymą pateikusiam asmeniui buvo nustatytas draudimas atvykti į atitinkamos valstybės narės teritoriją

Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad Direktyvos 2008/115 nuostatomis neregamentuojama, kaip turėtų būti nagrinėjamas prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pateiktas, kaip pagrindinėse bylose, priėmus sprendimą grąžinti kartu su draudimu atvykti į šalį. Be to, tokio prašymo nenagrinėjimas šiame sprendime nurodytomis aplinkybėmis negali sutrukdyti taikyti šioje direktyvoje numatytos grąžinimo procedūros. Remdamasis tuo, Teisingumo Teismas darė išvadą, kad Direktyva 2008/115, būtent jos 5 ir 11 straipsniai, turi būti aiškinama kaip nedraudžianti valstybės narės praktikos, kai prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pateiktas jos teritorijoje trečiosios šalies piliečio, šios valstybės narės pilietybę turinčio ir teise laisvai judėti nepasinaudojusio Sąjungos piliečio šeimos nario, nenagrinėjamas vien dėl to, kad šiam trečiosios šalies piliečiui taikomas draudimas atvykti į šalį (45–46 punktai).

Kartu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagrindinėse bylose nagrinėjama praktika dėl procedūros taisyklių, pagal kurias, teikdamas prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, trečiosios šalies pilietis gali remtis išvestine teise pagal SESV 20 straipsnį. Valstybės narės turi nustatyti išvestinės teisės gyventi šalyje, kuri šiame sprendime nurodytomis specifinėmis aplinkybėmis turi būti pripažįstama trečiosios šalies piliečiui pagal SESV 20 straipsnį, suteikimo taisyklės, tačiau šios procedūros taisyklės negali pakenkti minėto 20 straipsnio veiksmingumui. Tuo metu pagal nagrinėjamą nacionalinę praktiką nustatyta prievolė trečiosios šalies piliečiui išvykti iš Sąjungos teritorijos, kad galėtų prašyti panaikinti arba sustabdyti jam taikomą draudimą atvykti į šalį, gali pakenkti SESV 20 straipsnio veiksmingumui, jei vykdant tą prievolę dėl priklausomumo santykio tarp trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, pastarajam faktiškai tektų jį lydėti ir, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, neribotam laikotarpiui išvykti iš Sąjungos teritorijos (53, 54, 56 punktai).

Teisingumo Teismas pripažino, kad dėl trečiosios šalies piliečio atsisakymo vykdyti pareigą grįžti ir bendradarbiauti per išvežimo ar išvesdinimo procedūrą jam neturi būti leidžiama visiškai arba iš dalies išvengti sprendimo dėl draudimo atvykti teisinių pasekmių, vis dėlto, kai trečiosios šalies pilietis kompetentingai nacionalinei institucijai pateikia prašymą suteikti teisę gyventi šalyje šeimos susijungimo su Sąjungos piliečiu, atitinkamos valstybės narės piliečiu, tikslu, ši institucija negali atsisakyti nagrinėti šį prašymą, remdamasi vien tuo, kad šiam trečiosios šalies piliečiui taikomas draudimas atvykti į šios valstybės narės teritoriją. Atvirkščiai, ji turi išnagrinėti šį prašymą ir įvertinti, ar tarp atitinkamų trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio yra toks priklausomumo santykis, kad šiam trečiosios šalies piliečiui iš principo turi būti suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, nes kitaip šis Sąjungos pilietis faktiškai būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, ir taip iš jo būtų atimta galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis jo statuso suteikiamomis teisėmis. Jei taip būtų, atitinkama valstybė narė privalo panaikinti sprendimą grąžinti trečiosios šalies pilietį ir jam nustatytą draudimą atvykti į šalį arba bent jau sustabdyti jo vykdymą. Iš tiesų, tai, kad trečiosios šalies pilietis neribotam laikui būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, siekdamas, kad būtų panaikintas jam nustatytas draudimas atvykti į šią teritoriją arba sustabdytas jo vykdymas, iš anksto nepatikrinus, ar tarp jo ir jo šeimos nario, Sąjungos piliečio, nėra tokio priklausomumo santykio, dėl kurio pastarasis būtų priverstas lydėti trečiosios šalies pilietį į jo kilmės šalį, nors būtent dėl šio priklausomumo santykio šiam trečiosios šalies piliečiui iš principo turėtų būti pripažįstama išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, prieštarautų šiuo straipsniu siekiamam tikslui (57–58 punktai).

Pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą valstybės narės gali apsvarstyti, ar panaikinti arba sustabdyti draudimą atvykti, nustatytą kartu su sprendimu grąžinti, kuriame buvo nustatytas

terminas savanoriškai išvykti, tuomet, kai atitinkamas trečiosios šalies pilietis vykdydamas šį sprendimą išvyko iš šalies. Tačiau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad to paties 11 straipsnio 3 dalies trečioje ir ketvirtoje pastraipose Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė galimybę valstybėms narėms atskirais atvejais panaikinti draudimą atvykti arba sustabdyti jo vykdymą dėl kitų priežasčių, nei nurodytos šios nuostatos pirmoje pastraipoje, ir minėtose pastraipose nenurodyta, kad trečiosios šalies pilietis, kuriam taikomas draudimas atvykti, turi būti išvykęs iš atitinkamos valstybės narės teritorijos. Pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 6 punktą ir 11 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms nedraudžiama panaikinti arba sustabdyti draudimą atvykti į šalį tuo atveju, jei sprendimas grąžinti nebuvo įvykdytas ir trečiosios šalies pilietis yra jų teritorijoje (60–61 punktai).

Nagrinėdamas aplinkybes, į kurias atsižvelgus būtų galima pripažinti priklausomumo santykį, kuris pagrindinėse bylose galėtų pagrįsti pagal SESV 20 straipsnį suteikiamą išvestinę teisę gyventi šalyje, Teisingumo Teismas nurodė, kad skirtingai nei nepilnamečiai vaikai, ypač jei jie yra mažamečiai, kaip antai Sąjungos piliečiai byloje, kurioje priimtas 2011 m. kovo 8 d. sprendimas *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124), suaugęs asmuo iš esmės gali gyventi nepriklausomai nuo savo šeimos narių. Todėl Teisingumo Teismas darė išvadą, kad toks priklausomumo santykis tarp dviejų suaugusiųjų tos pačios šeimos narių, dėl kurio pagal SESV 20 straipsnį atsirastų išvestinė teisė gyventi šalyje, gali būti pripažintas tik išimtiniais atvejais, kai, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamas asmuo niekaip negali būti atskirtas nuo savo šeimos nario, nuo kurio jis priklauso. Šiuo atveju nė vienoje iš trijų pagrindinių bylų, kurioje nagrinėjami šeimos santykiai tarp suaugusiųjų, iš Teisingumo Teismui pateiktų bylų medžiagos neatrodo, kad egzistuoja toks priklausomumo santykis, kuris galėtų pagrįsti, kad trečiosios šalies piliečiui būtų suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį. Biologinių arba teisinių šeimos santykių tarp nepilnamečio Sąjungos piliečio ir vieno iš jo tėvų, trečiosios šalies piliečio, nepakanka, kad minėtam vienam iš tėvų būtų galima, vadovaujantis SESV 20 straipsniu, pripažinti išvestinę teisę gyventi valstybės narės, kurios pilietis yra nepilnametis vaikas, teritorijoje (63–66, 75 punktai).

Taigi, kai Sąjungos pilietis yra suaugęs pilnametis asmuo, priklausomumo santykis, pagrindžiantis sprendimą atitinkamos trečiosios šalies piliečiui suteikti pagal šį straipsnį išvestinę teisę gyventi šalyje, gali būti pripažįstamas tik išimtiniais atvejais, kai, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamas asmuo niekaip negali būti atskirtas nuo savo šeimos nario, nuo kurio jis priklauso. O, kai Sąjungos pilietis yra nepilnametis, tokio priklausomumo santykio vertinimas turi būti pagrįstas siekiu užtikrinti vaiko interesą, kai atsižvelgiama į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, visų pirma, į vaiko amžių, fizinį ir emocinį išsivystymą, emocinio ryšio su kiekvienu iš tėvų laipsnį ir grėsmę, kurią išsiskyrimas su vienu iš tėvų, trečiosios šalies piliečiu, keltų šio vaiko raidai; siekiant įrodyti tokį priklausomumo santykį, nepakanka biologinių arba teisinių šeimos santykių su šiuo trečiosios šalies piliečiu ir nebūtina, kad jis gyventų kartu su vaiku (76 punktas).

Priklausomumo santykio atsiradimo momento reikšmės aspektu Teisingumo Teismas nurodė, kad nesvarbu, jog priklausomumo santykis, kuriuo remiasi trečiosios šalies pilietis, grįsdamas prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, atsirado po to, kai dėl jo buvo priimtas sprendimas uždrausti atvykti į šalį (81 punktas).

Nagrinėdamas klausimą, ar draudimas atvykti į šalį nustatytas galutiniu sprendimu Teisingumo Teismas nurodė, kad siekiant užtikrinti SESV 20 straipsnio veiksmingumą, draudimą atvykti reikia panaikinti arba sustabdyti, net kai jis tapo galutinis, jei tarp minėto trečiosios šalies piliečio ir jo šeimos nario, Sąjungos piliečio, yra toks priklausomumo santykis, kuriuo galima pateisinti išvestinės teisės gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje suteikimą pagal šį 20 straipsnį. Taigi buvo padaryta išvada, kad SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nesvarbu, jog sprendimas uždrausti trečiosios šalies piliečiui atvykti į šalį yra galutinis tuo momentu, kai šis pateikia prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu (83–84 punktai).

Pasisakydamas dėl draudimo atvykti į šalį nustatymo motyvų Teisingumo teismas pirmiausia pažymėjo, kad pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalo priimti sprendimą uždrausti atvykti į šalį, kai trečiosios šalies pilietis, dėl kurio buvo priimtas sprendimas grąžinti, nevykdė savo prievolės grįžti arba kai nebuvo suteiktas laikotarpis savanoriškai išvykti – taip gali būti minėtos direktyvos 7 straipsnio 4 dalyje numatytu atveju, kai atitinkamas asmuo kelia pavojų viešajai tvarkai, visuomenės ar nacionaliniam saugumui. Kiek tai susiję su prievolės grįžti neįvykdymu, Teisingumo Teismas nurodė, kad nėra reikšminga tai, jog draudimas atvykti į šalį buvo nustatytas remiantis šiuo motyvu. Iš tiesų, valstybė narė negali atsisakyti nagrinėti trečiosios šalies piliečio jos teritorijoje pateikto prašymo išduoti

leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, remdamasi vien tuo, kad jis pažeidė prievolę grįžti ir todėl neteisėtai gyvena minėtoje teritorijoje, pirmiau neišnaginėjusi, ar tarp šio trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, nėra tokio priklausomumo ryšio, dėl kurio reikia pripažinti trečiosios šalies piliečio išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį. Viena vertus, trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, pagal SESV 20 straipsnį pripažįstama teisė gyventi priimančiojoje valstybėje narėje tiesiogiai kyla iš šio straipsnio, ir nereikalaujama, kad trečiosios šalies pilietis jau turėtų kitą leidimo gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje dokumentą, ir, kita vertus, ši teisė gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui turi būti pripažįstama nuo priklausomumo santykio tarp pastarojo ir Sąjungos piliečio atsiradimo, todėl nuo šio momento ir tol, kol šis priklausomumo santykis tęsiasi, trečiosios šalies pilietis nebegali būti laikomas neteisėtai gyvenančiu atitinkamos valstybės narės teritorijoje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 2 punktą (86–89 punktai).

Kiek tai susiję su aplinkybe, kad draudimas atvykti į šalį nustatytas dėl viešosios tvarkos pagrindų, Teisingumo Teismas sprendė, kad jeigu sprendimas nesuteikti teisės gyventi šalyje pagrįstas tikra, esama ir pakankamai rimta grėsme viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui, atsižvelgiant, be kita ko, į trečiosios šalies piliečio padarytas nusikalstamas veikas, toks sprendimas atitinka Sąjungos teisę, net jei dėl jo kiltų jo šeimos nario, Sąjungos piliečio, prievolė išvykti iš Sąjungos teritorijos. Vis dėlto šios išvados negalima daryti automatiškai, remiantis vien suinteresuotojo asmens teistumu. Atsižvelgiant į atvejį, tokią išvadą galima daryti tik konkrečiai įvertinus visas esamas ir reikšmingas bylos aplinkybes, atsižvelgus į proporcingumo principą, vaiko interesus ir pagrindines teises, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas. Atliekant tokį vertinimą, be kita ko, reikia atsižvelgti į atitinkamo asmens elgesį, jo gyvenimo atitinkamos valstybės narės teritorijoje trukmę ir teisėtą pobūdį, padarytos nusikalstamos veikos pobūdį ir sunkumą, suinteresuotojo asmens esamą pavojingumą visuomenei, vaikų amžių ir sveikatos būklę, taip pat jų šeiminių ir materialinę padėtį. Tačiau iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinę praktiką nereikalaujama, kad kompetentinga nacionalinė institucija konkrečiai įvertintų visas reikšmingas aplinkybes prieš atmesdama tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, pateiktą prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad iš jo nagrinėjamų ginčijamų sprendimų nėra aišku, ar toks konkretus vertinimas buvo atliktas dėl kiekvieno iš pareiškėjų pagrindinėse bylose priimant sprendimą grąžinti ir nustatant draudimą atvykti. Bet kuriuo atveju, net ir darant prielaidą, kad toks vertinimas buvo atliktas, kai kompetentinga nacionalinė institucija numato priimti sprendimą atmesti trečiosios šalies piliečio pateiktą prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, ji dar turi išnagrinėti, ar nuo sprendimo grąžinti priėmimo faktinės aplinkybės nepasikeitė taip, kad nebegalima atsakyti suteikti jam teisės gyventi šalyje (92–96 punktai).

Dėl atvejų, kai trečiosios šalies pilietis negali pasinaudoti išvestine teise gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį

Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 5 straipsnis ir Chartijos 7 ir 24 straipsniai turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinę praktiką, pagal kurią dėl trečiosios šalies piliečio, dėl kurio jau buvo priimtas sprendimas grąžinti – ir jis tebegalioja – ir nustatytas draudimas atvykti į šalį, priimamas sprendimas grąžinti, neatsižvelgiant į su šeimos gyvenimu susijusias aplinkybes ir, be kita ko, nepilnamečio vaiko interesus, kurie nurodomi prašyme išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pateiktame po to, kai nustatytas draudimas atvykti į šalį (98 punktas).

Teisingumo Teismas sprendė, kad jeigu kompetentinga nacionalinė institucija ketina priimti sprendimą grąžinti, ji būtinai turi laikytis Direktyvos 2008/115 5 straipsnyje nustatytų įpareigojimų ir šiuo klausimu išklausti suinteresuotąjį asmenį. Šiuo atveju pastarajam tenka pareiga per apklausą bendradarbiauti su kompetentinga nacionaline institucija, kad jai būtų pateikta visa reikšminga informacija apie jo asmeninę ir šeiminių padėtį, visų pirma informacija, dėl kurios būtų galima pateisinti sprendimo grąžinti nepriėmimą. Taigi pagal Direktyvos 2008/115 5 straipsnį draudžiama, kad valstybė narė, neatsižvelgdama į reikšmingas atitinkamo trečiosios šalies piliečio šeimos gyvenimo aplinkybes, kurias trečiosios šalies pilietis nurodė pagrįsdamas prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu ir ginčydamas sprendimą grąžinti, priimtų tokį sprendimą grąžinti, net jeigu dėl tokio piliečio jau buvo priimtas sprendimas grąžinti ir nustatytas draudimas atvykti į šalį. Vis dėlto suinteresuotasis asmuo privalo

lojaliai bendradarbiauti su kompetentinga nacionaline institucija. Laikydamasis šios lojalios bendradarbiavimo pareigos jis turi laiku informuoti apie visus reikšmingus jo šeimos gyvenimo pokyčius. Iš tiesų, trečiosios šalies piliečio teise, kad prieš priimant sprendimą grąžinti būtų atsižvelgta į jo šeimines padėtis, negali būti naudojama kaip priemonė administracinei procedūrai atnaujinti arba pratęsti neribotą skaičių kartų. Taigi, kai, kaip pagrindinėse bylose, jau buvo priimtas sprendimas grąžinti trečiosios šalies pilietį ir per šią pirmą procedūrą jis turėjo galimybę remtis jau egzistavusiomis su savo šeimos gyvenimu susijusiomis aplinkybėmis, kuriomis jis grindžia prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, kompetentingai nacionalinei institucijai negali būti priekaištaujama dėl to, kad per vėlesnę grąžinimo procedūrą ji neatsižvelgia į minėtas aplinkybes, kuriomis suinteresuotasis asmuo turėjo remtis ankstesnėje procedūroje (104–107 punktai).

Teisingumo Teismas, atsižvelgęs į atsakymą į pirmuosius tris klausimus, nusprendė, kad į ketvirtąjį klausimą atsakyti nereikia.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse, būtent jos 5 ir 11 straipsniai, turi būti aiškinama kaip nedraudžianti valstybės narės praktikos, kai prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pateiktas jos teritorijoje trečiosios šalies piliečio, šios valstybės narės pilietybę turinčio ir teise laisvai judėti nepasinaudojusio Sąjungos piliečio šeimos nario, nenagrinėjamas vien tuo pagrindu, kad šiam trečiosios šalies piliečiui taikomas draudimas atvykti į šalį.

2. SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip:

– jis draudžia valstybės narės praktiką, kai toks prašymas nenagrinėjamas vien tokiu pagrindu, neatsižvelgiant į tai, ar tarp šių Sąjungos piliečio ir trečiosios šalies piliečio yra toks priklausomumo santykis, kad, atsisakius pastarajam suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis iš tikrųjų būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos ir taip netektų galimybės veiksmingai naudotis pagrindinėmis jo statuso suteikiamomis teisėmis,

– kai Sąjungos pilietis yra pilnametis asmuo, priklausomumo santykis, pagrindžiantis sprendimą atitinkamos trečiosios šalies piliečiui suteikti pagal šį straipsnį išvestinę teisę gyventi šalyje, gali būti pripažįstamas tik išimtiniais atvejais, kai, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamas asmuo niekaip negali būti atskirtas nuo savo šeimos nario, nuo kurio jis priklauso,

– kai Sąjungos pilietis yra nepilnametis, tokio priklausomumo santykio vertinimas turi būti pagrįstas siekiu užtikrinti vaiko interesą, kai atsižvelgiama į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, be kita ko, į vaiko amžių, fizinį ir emocinį išsivystymą, emocinio ryšio su kiekvienu iš tėvų laipsnį ir grėsmę, kurią išsiskyrimas su vienu iš tėvų, trečiosios šalies piliečiu, sukeltų šio vaiko raidai; siekiant įrodyti tokį priklausomumo santykį, nepakanka biologinių arba teisinių šeimos santykių su šiuo trečiosios šalies piliečiu ir nebūtina, kad jis gyventų kartu su vaiku,

– nesvarbu, jog priklausomumo santykis, kuriuo remiasi trečiosios šalies pilietis, grįsdamas prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslais, atsirado jau priėmus dėl jo sprendimą uždrausti atvykti į šalį,

– nesvarbu, jog sprendimas uždrausti trečiosios šalies piliečiui atvykti į šalį yra galutinis tuo momentu, kai šis pateikia prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslais;

– nesvarbu, kad sprendimas uždrausti trečiosios šalies piliečiui, pateikusiam prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, atvykti į šalį grindžiamas tuo, kad jis neįvykdė prievolės grįžti; kai toks sprendimas buvo pagrįstas viešosios tvarkos pagrindais, jais remtis priimant sprendimą nesuteikti šiam trečiosios šalies piliečiui pagal šį straipsnį išvestinės teisės gyventi šalyje galima tik jeigu, konkrečiai įvertinus visas bylos aplinkybes, atsižvelgus į proporcingumo principą, atitinkamo vaiko arba vaikų interesus ir pagrindines teises, matyti, kad suinteresuotasis asmuo kelia tikrą, esamą ir didelę grėsmę viešajai tvarkai.

3. Direktyvos 2008/115 5 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžianti nacionalinę praktiką, pagal kurią dėl trečiosios šalies piliečio, dėl kurio jau buvo priimtas sprendimas grąžinti – ir jis tebegalioja – ir nustatytas draudimas atvykti į šalį, sprendimas grąžinti priimamas neatsižvelgiant į su jo šeimos gyvenimu susijusias aplinkybes, visų pirma nepilnamečių vaikų interesus, nurodytas prašyme išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pateikiamame po to, kai jau nustatytas draudimas atvykti į šalį, išskyrus atvejį, kai suinteresuotasis asmuo galėjo šiomis aplinkybėmis remtis anksčiau.

[Prieiga internete](#)**2018 m. gegužės 2 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-331/16 ir C-366/16
K. prieš Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ir H. F. prieš Belgische Staat**

Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimoms narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 27 straipsnio 2 dalies antros pastraipos, 28 straipsnio 1 dalies ir 28 straipsnio 3 dalies a punkto išaiškinimo.

Byloje C-331/16 pareiškėjas turi dvigubą – Kroatijos bei Bosnijos ir Hercegovinos pilietybę. 2001 m. sausio 21 d. jis atvyko į Nyderlandus lydimas sutuoktinės ir nepilnamečio sūnaus. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nuo tada pareiškėjas nepertraukiamai gyveno Nyderlanduose. 2006 m. balandžio 27 d. suinteresuotojo asmens žmona pagimdė jų antrąjį sūnų. Pareiškėjas du kartus teikė prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje kaip prieglobsčio prašytojui, bet prašymai buvo atmesti ir buvo nustatytas draudimas dešimt metų jam atvykti į Nyderlandų teritoriją. Kroatijos Respublikai įstojus į Europos Sąjungą, pareiškėjas paprašė valstybės sekretoriaus panaikinti jam taikomą draudimą atvykti į šalį, bet išnagrinėjus šį prašymą pareiškėjas buvo pripažintas nepageidaujamu Nyderlandų teritorijoje. Buvo nurodyta, kad pareiškėjas kaltas dėl veiksmų, kurie priskirtini prie Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnio a punkto, t. y. kad jis žinojo apie specialiųjų Bosnijos kariuomenės dalinių padarytus karo nusikaltimus ir nusikaltimus žmoniškumui ir pats asmeniškai dalyvavo juos vykdamas. Valstybės sekretorius taip pat pabrėžė, kad pareiškėjas, būdamas Nyderlandų teritorijoje, kenkia Nyderlandų Karalystės tarptautiniams santykiams ir kad nereikia leisti, jog ši valstybė narė taptų priimančiąja šalimi asmenims, dėl kurių yra rimtų priežasčių manyti, kad jie yra kalti dėl sunkių nusikaltimų. Beje, valstybės sekretorius nurodė, kad, norint apsaugoti viešąją tvarką ir visuomenės saugumą, būtina imtis visų reikalingų veiksmų, siekiant neleisti, kad Nyderlandų piliečiai kontaktuotų su asmenimis, kurie jų kilmės šalyje buvo pripažinti kaltais dėl Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnio a punkte nurodytų veikų. Ypač svarbu išvengti, kad nukentėjusieji nuo nusikaltimų, kuriais kaltinamas pareiškėjas, ar jų šeimos nariai susitiktų su juo Nyderlanduose. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, valstybės sekretorius padarė išvadą, kad, pirma, pareiškėjas kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę pagrindiniam Nyderlandų visuomenės interesui ir, antra, teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą nesudaro kliūčių pripažinti pareiškėją nepageidaujamu asmeniu (13–18 punktai).

Byloje C-366/16 Afganistano pilietis H. F. atvyko į Nyderlandus ir pateikė ten prieglobsčio prašymą. Kompetentingos Nyderlandų valdžios institucijos sprendimu pabėgėlio statusas H. F. nebuvo suteiktas, remiantis Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnio a punktu. Kompetentinga Nyderlandų valdžios institucija atsisakė išduoti H. F. leidimą laikinai gyventi Nyderlanduose. Šį sprendimą taip pat patvirtino Hagos apylinkės teismas, o sprendimui tapus galutiniam, valstybės sekretorius priėmė sprendimą uždrausti H. F. būti šios šalies teritorijoje. 2011 m. H. F. ir jo dukra įsikūrė Belgijoje ir pateikė prašymą išduoti leidimą gyventi Belgijoje. Prašymas buvo atmestas kaip nepriimtinas ir H. F. buvo nurodyta išvykti iš Belgijos teritorijos. H. F. abu šiuos sprendimus apskundė ir prašė juos panaikinti, bet vėliau savo reikalavimų atsisakė. Vėliau pareiškėjas du kartus teikė prašymą gauti leidimo gyventi šalyje kortelę kaip Sąjungos piliečio šeimos nariui, remdamasis tuo, kad jo dukra turi Nyderlandų pilietybę, bet buvo priimtas sprendimas nesuteikti leidimo gyventi šalyje, be to, nurodyta išvykti iš Belgijos teritorijos. Netenkinus pareiškėjo pateikto trečiojo prašymo išduoti gyvenimo šalyje kortelę, sprendimas buvo apskūstas ir panaikintas kompetentingo teismo sprendimu. Panaikinus tą sprendimą, įgaliotasis atstovas dėl H. F. priėmė sprendimą neišduoti leidimo gyventi šalyje ilgiau negu tris mėnesius, tačiau nenurodė išvykti iš šalies teritorijos. Dėl šio sprendimo panaikinimo H. F. kreipėsi į Užsieniečių ginčų tarybą (26–32 punktai).

Pirmaisiais dviem klausimais ir pirma trečiojo klausimo dalimi byloje C-331/16 bei klausimu byloje C-366/16, kuriuos Teisingumo Teismas nusprendė nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės siekė sužinoti, ar Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad aplinkybė, jog dėl Sąjungos piliečio arba dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra tokio piliečio šeimos narys, prašančio suteikti teisę gyventi valstybės narės teritorijoje, praeityje buvo priimtas sprendimas nesuteikti pabėgėlio statuso, nes yra rimtų priežasčių manyti, kad jis kaltas padaręs Ženevos konvencijos 1 straipsnio

F skirsnyje arba Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus, leidžia šios valstybės narės kompetentingoms valdžios institucijoms savaime laikyti, kad jo buvimas šioje teritorijoje kelia tikrą, esamą ir pakankamai rimtą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalį, nepaisant to, ar egzistuoja rizika, jog jis pakartotinai nusikals. Jei būtų atsakyta neigiamai, byloje C-331/16 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kaip reikia vertinti tokį pavojų ir kiek svarbu atsižvelgti į laiko tarpą, kuris praėjo nuo preziumuojamo tokių aktų padarymo. Jis taip pat kelia klausimą dėl Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalyje nurodyto proporcingumo principo taikymo, dėl sprendimo pripažinti nepageidaujamu atitinkamos valstybės narės teritorijoje asmens, kurio atžvilgiu priimtas toks sprendimas nesuteikti pabėgėlio statuso, priėmimo (38 punktas).

Dėl aplinkybės, jog dėl Sąjungos piliečio arba dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra tokio piliečio šeimos narys, prašančio suteikti teisę gyventi valstybės narės teritorijoje, praeityje buvo priimtas sprendimas nesuteikti pabėgėlio statuso remiantis Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsniu arba Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalimi, reikšmės sprendžiant dėl atsisakymo suteikti teisę gyventi remiantis viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežastimis

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad teisės laisvai judėti ir gyventi šalyje apribojimas, taikomas valstybės narės Sąjungos piliečiui arba trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui – dėl kurio praeityje buvo priimtas sprendimas nesuteikti jam pabėgėlio statuso remiantis Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsniu arba Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalimi – gali patekti į sąvoką „priemonės, kurių imtasi dėl valstybinės politikos [viešosios tvarkos] ar visuomenės saugumo priežasčių“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą. Taigi, iš Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies matyti, jog priemonės, kurių imtasi dėl viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių, turi būti grindžiamos vien asmeniniu atitinkamo asmens elgesiu. Be to, šios direktyvos 27 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje numatyta, kad tokias priemones galima taikyti su sąlyga, kad atitinkamo asmens elgesys kelia tikrą, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės arba priimančiosios valstybės narės interesų. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnyje ir Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalyje numatytų priežasčių nesuteikti pabėgėlio statuso tikslas – nesuteikti šio statuso asmenims, kurie laikomi nevertais su juo susijusios apsaugos, ir išvengti to, kad dėl šio statuso suteikimo tam tikrus sunkius nusikaltimus padarę asmenys galėtų išvengti baudžiamosios atsakomybės, todėl pabėgėlio statuso nesuteikimas nesiejamas su tuo, kad asmuo tuo metu turi kelti grėsmę priimančiajai valstybei narei. Tuo remdamasis Teisingumo Teismas darė išvadą, jog tai, kad dėl atitinkamo asmens anksčiau buvo priimtas sprendimas nesuteikti jam pabėgėlio statuso pagal vieną iš šių nuostatų, nereiškia, kad iš karto galima daryti išvadą, kad vien jo buvimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje kelia realų, esamą ir pakankamai rimtą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmą sakinį. (50–51 punktai).

Priemonių, kurios pateisinamos viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežastimis, galima imtis tik jeigu kompetentingoms nacionalinėms valdžios institucijoms įvertinus kiekvieną atvejį atskirai, paaiškėja, kad atitinkamo asmens asmeninis elgesys tuo metu kelia pakankamai didelį pavojų pagrindiniam visuomenės interesui. Taigi, toks vertinimas taip pat būtinas, kai kompetentinga valstybės narės institucija, remdamasi viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo sumetimais, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalį, ketina imtis priemonės prieš asmenį, dėl kurio prieglobsčio srityje kompetentingų valdžios institucijos nusprendė, kad yra rimtų priežasčių manyti, kad jis padarė nusikaltimų arba yra kaltas dėl veikų, kurie numatyti Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnyje arba Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalyje. Atliekant tokį vertinimą reikia atsižvelgti į su atitinkamu asmeniu susijusio sprendimo nesuteikti pabėgėlio statuso motyvus bei įrodymus, kuriais jis yra grindžiamas, visu pirma susijusius su nusikaltimų ar veikų, kuriais asmuo kaltinamas, pobūdžiu ir sunkumu, jo asmeninio dalyvavimo juose lygiu ir galimų motyvų atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės, pavyzdžiui, prievartos ar teisėtos savigynos, buvimu. Toks vertinimas juo labiau reikalingas tuomet, kai suinteresuotasis asmuo, kaip pagrindinėse bylose, nebuvo nuteistas baudžiamąja tvarka už nusikaltimus ar veikas, kurie nurodyti kaip praeityje pateikto prašymo suteikti prieglobstį atmetimo priežastys (52–55 punktai).

Jei tikro, esamo ir pakankamai rimto pavojaus pagrindiniam visuomenės interesui, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą, konstatavimas apskritai reiškia, kad yra tikimybė, jog atitinkamo asmens elgesys ateityje kels tokį pavojų, gali būti, kad vien ankstesnė elgsena atitiks tokio pavojaus sąlygas. Nuo veikų padarymo praėjus laiko tarpas, Teisingumo Teismo nuomone, yra svarbus veiksnys vertinant, ar egzistuoja pavojus, kaip antai nurodytas Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje. Vis dėlto galimybė, kad nagrinėjamos veikos buvo išskirtinai sunkios, gali reikšti, kad net praėjus santykinai ilgam laiko tarpui vis dar egzistuoja tikras, esamas ir pakankamai rimtas pavojus vienam iš pagrindinių visuomenės interesų (56–58 punktai).

Sprendamas klausimą, ar atliekant vertinimą svarbi tikimybė, kad toks elgesys pasikartos priimančiojoje valstybėje narėje, jeigu Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnio a punkte ir Direktyvos 2011/95/ES 12 straipsnio 2 dalyje nurodyti nusikaltimai ar veikos buvo padaryti atitinkamo asmens kilmės šalyje, esant specifinėms socialinėms ir istorinėms aplinkybėms, kurios negali susiklostyti toje valstybėje narėje, Teisingumo Teismas nurodė, kad nors atrodytų mažai tikėtina, kad tokie nusikaltimai ar veikos gali būti padaryti kitomis nei tam tikromis specifinėmis socialinėmis ir istorinėmis aplinkybėmis, – atitinkamo asmens elgesys, iš kurio matyti, kad jo požiūris ir toliau išlieka toks, kuris pažeidžia ESS 2 ir 3 straipsniuose nurodytas pagrindines vertybes, pvz., žmogaus orumą ir žmogaus teises (tai parodo atlikti nusikaltimai ar veikos), gali sudaryti tikrą, esamą ir pakankamai rimtą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmą sakinį. Su teise laisvai judėti susijusią ribojamąją priemonę galima pateisinti tik jeigu ji atitinka proporcingumo principą, o tai reiškia, kad reikia patikrinti, ar ši priemonė yra tinkama užtikrinti ja siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti. Atliekant šį vertinimą, Teisingumo Teismo nuomone, būtina pasverti, pirma, atitinkamo asmens elgesio keliamą pavojų pagrindiniam priimančiosios valstybės narės visuomenės interesams ir, antra, teisių, kurias Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams suteikia Direktyva 2004/38, apsaugą. Taip vertinant reikia atsižvelgti į pagrindines teises, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, ypač į teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, įtvirtintą Chartijos 7 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje. Priimančioji valstybė narė, be kita ko, esant tokiam kontekstui turi patikrinti galimybę taikyti kitas, mažiau atitinkamo asmens judėjimo laisvę ir laisvę gyventi šalyje ribojančias priemones, kurios būtų vienodai veiksmingos nurodomų pagrindinių interesų apsaugai užtikrinti (62–64 punktai).

Dėl sustiprintos apsaugos taikymo nagrinėjamoje situacijoje esančio pareiškėjo atžvilgiu

Antra trečiojo klausimo dalimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas byloje C-331/16 iš esmės siekė sužinoti, ar, pirma, priimant sprendimą dėl asmens, kurio prieglobsčio prašymas praeityje buvo atmestas remiantis Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsniu, pripažinimo nepageidaujamu atitinkamos valstybės narės teritorijoje reikia atsižvelgti į Direktyvos 2004/38 28 straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksnus, ir, antra, ar tokio asmens situacijai taikytina sustiprinta apsauga pagal šios direktyvos 28 straipsnio 3 dalies a punktą, kuria gali pasinaudoti Sąjungos piliečiai, pastaruosius dešimt metų gyvenę priimančiosios valstybės narės teritorijoje (68 punktas).

Teisingumo Teismas jau yra sprendęs, kad Direktyvos 2004/38 28 straipsnio 3 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje numatyta apsauga nuo išsiuntimo iš šalies taikoma sąlyga, kad atitinkamas asmuo turi teisę nuolat gyventi šalyje, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 16 straipsnį ir 28 straipsnio 2 dalį. Tačiau iš Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalies matyti, kad, remiantis sąlygomis, numatytomis šioje direktyvoje, visų pirma jos 7 straipsnio 1 dalyje ar ankstesniuose Sąjungos teisės aktuose, galiojusiuose iki 2006 m. balandžio 30 d., t. y. šios direktyvos perkėlimo datos, tokią teisę asmuo įgyja tik jei priimančiosios valstybės narės teritorijoje teisėtai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį. Vis dėlto gyvenimas šalyje, atitinkantis valstybės narės teisę, tačiau netenkinantis Sąjungos teisėje numatytų reikalavimų, negali būti laikomas teisėtu gyvenimu šalyje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, tad Sąjungos pilietis, kuris tik pagal nacionalinę teisę daugiau nei penkerius metus teisėtai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje, negali būti laikomas įgijusiu teisę nuolat gyventi šalyje pagal šią nuostatą, jeigu per šį laikotarpį neatitiko minėtų reikalavimų (73–74 punktai).

Šiuo atveju, nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad pareiškėjas Nyderlanduose nepertraukiamai gyveno nuo 2001 m. vasario mėn., jame vis dėlto nėra jokios informacijos, kuria remiantis būtų galima konstatuoti, kad, nepaisant atmestų pareiškėjo prašymų suteikti prieglobstį, jis šioje teritorijoje

teisėtai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį pagal Direktyvoje 2004/38 ar prieš ją galiojusiame Sąjungos teisės akte nustatytas sąlygas. Taigi, Teisingumo Teismo nuomone, iš šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą negalima daryti išvados, kad pareiškėjas įgijo teisę nuolat gyventi šalyje, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 16 straipsnį. Tokiomis aplinkybėmis, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, galima manyti, kad šios direktyvos 28 straipsnio 3 dalies a punkte numatyta sustiprinta apsauga nuo išsiuntimo iš šalies jam netaikytina (75 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 27 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad aplinkybė, jog dėl Sąjungos piliečio arba dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra tokio piliečio šeimos narys, prašančio suteikti teisę gyventi valstybės narės teritorijoje, praeityje buvo priimtas sprendimas nesuteikti pabėgėlio statuso remiantis 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso, papildytos Protokolu dėl pabėgėlių statuso, sudarytu 1967 m. sausio 31 d. Niujorke, 1 straipsnio F skirsniu arba 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 12 straipsnio 2 dalimi, neleidžia šios valstybės narės kompetentingoms valdžios institucijoms savaime laikyti, kad vien jo buvimas šioje teritorijoje kelia tikrą, esamą ir pakankamai rimtą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui, galinčiam pateisinti priemones, kurių imamasi dėl viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių, nepaisant to, ar egzistuoja rizika, kad asmuo pakartotinai nusikals.

Taigi, konstatuoti, kad toks pavojus egzistuoja, galima tik kompetentingoms priimančiosios valstybės narės institucijoms atlikus atitinkamo asmens asmeninio elgesio vertinimą, atsižvelgiant į sprendimo nesuteikti pabėgėlio statuso motyvus ir įrodymus, kuriais jis grindžiamas, ypač į nusikaltimų ar veikų, kuriais jis kaltinamas, pobūdį, asmeninio dalyvavimo juose lygį, galimų motyvų atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės buvimą ir į tai, ar dėl jo yra priimtas apkaltinamasis nuosprendis. Atliekant tokį bendrą vertinimą taip pat turi būti atsižvelgiama į laiką, kuris praėjo nuo preziumuojamo šių nusikaltimų ar veikų padarymo, taip pat vėlesnį tokio asmens elgesį, visų pirma į tai, ar šis elgesys parodo, kad jo požiūris ir toliau išlieka toks, kuris pažeidžia ESS 2 ir 3 straipsniuose nurodytas pagrindines vertybes taip, kad tai gali trikdyti gyventojų rimtį ir fizinį saugumą. Vien tai, kad šio asmens elgesys praeityje susijęs su jo kilmės šalies specifinėmis istorinėmis ir socialinėmis aplinkybėmis, kurios negali susiklostyti priimančiojoje valstybėje narėje, nesudaro kliūčių padaryti tokią išvadą.

Remdamosi proporcingumo principu priimančiosios valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos, beje, turi pasverti, viena vertus, atitinkamo pagrindinio visuomenės intereso apsaugą ir, kita vertus, atitinkamo asmens interesus, susijusius su jo, kaip Sąjungos piliečio, teisės laisvai judėti ir gyventi šalyje įgyvendinimu ir jo teise į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą.

2. Direktyvos 2004/38 28 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad kai numatomos priemonės apima atitinkamo asmens išsiuntimą iš priimančiosios valstybės narės, ji turi atsižvelgti į šio asmens veiksmų pobūdį ir sunkumą, jo gyvenimo šioje valstybėje narėje trukmę ir prireikus teisėtumą, laiką, praėjusį nuo veiksmų, kuriais jis kaltinamas, padarymo, jo elgesį per tą laikotarpį, dabartinio jo pavojingumo visuomenei laipsnį ir socialinių, kultūrinių ir šeiminių ryšių su minėta valstybe nare tvirtumą.

Direktyvos 2004/38 28 straipsnio 3 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad jis netaikomas Europos Sąjungos piliečiui, kuris neturi teisės nuolat gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 16 straipsnį ir 28 straipsnio 2 dalį.

[Prieiga internete](#)

APLINKOS APSAUGA

**2018 m. birželio 7 d. prejudicinis sprendimas byloje C-671/16
Inter-Environnement Bruxelles ASBL ir kt. prieš Région de Bruxelles-Capitale**

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 157; toliau – SPAV direktyva) 2 straipsnio a punkto išaiškinimo (1 punktas).

Pagrindinėje byloje nustatyta, kad Briuselio-sostinės regiono vyriausybė (toliau – ir Vyriausybė) galutinai patvirtino pagrindinį planą Europos institucijų kvartalui Briuselio mieste (toliau – Europos institucijų kvartalas) tam, kad jį būtų galima pertvarkyti į tankų ir mišrų kvartalą, kurį sudarytų tarptautinių institucijų zona, gyvenamųjų pastatų zona ir visiems prieinama kultūros ir rekreacijos zona. Ši vyriausybė nustatė konkretų žemės naudojimo planą, kurį turi patvirtinti Briuselio miesto savivaldybės taryba (18–19 punktai).

Briuselio-sostinės regiono vyriausybė patvirtino regiono urbanizacijos zonos projektą (toliau – RUZP), susijusį su pirmiau minėta teritorija. Atlikus viešąją apklausą, buvo gauta skundų, bet kita ko, dėl poveikio aplinkai vertinimo nebuvimo. Vyriausybė pagrindinėje byloje ginčijamu 2013 m. gruodžio 12 d. nutarimu patvirtino nagrinėjamą RUZP (20–22 punktai).

Ieškovai pagrindinėje byloje pareiškė ieškinį dėl ginčijamo nutarimo panaikinimo, nurodę, kad neatlikusi SPAV direktyvą atitinkančio poveikio aplinkai vertinimo, nesilaikyta minėtoje direktyvoje įtvirtintų reikalavimų. Ieškovai nurodė, kad Belgijos teisėje daromas skirtumas tarp priemonių, priskirtinų prie teritorijos planavimo, ir priemonių, priskirtinų prie urbanizacijos, tik dėl pirmųjų numatant pareigą atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Tačiau SPAV direktyvoje numatyti „planai ir programos“, nedarant tokio skirtumo (23–24 punktai).

Briuselio-sostinės regiono vyriausybė teigė, kad ginčijamas nutarimas nėra nei planas, nei programa, kaip jie suprantami pagal SPAV direktyvą, todėl joje skelbiamos procedūrinės pareigos netaikytinos priimant tokį nutarimą (25 punktas).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad jo gauto ieškinio galimas pagrįstumas priklauso nuo to, ar minėtas nutarimas priskirtinas sąvokai „planai ir programos“, kaip ji suprantama pagal SPAV direktyvą (26 punktas).

Prejudicinį sprendimą priimti paprašęs teismas savo klausimais iš esmės siekė išsiaiškinti ar SPAV direktyvos 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad sąvoka „planai ir programos“ apima regiono valdžios institucijos priimtą miestų planavimo reglamentą:

- kuriame pateikiamas jo taikymo teritorijos žemėlapis, apimantis tik vieną kvartalą, šioje teritorijoje apibrėžiamos įvairios zonos, kurioms taikomos skirtingos taisyklės, susijusios su statinių statyba ir aukščiu; ir
- kuriame numatytos specialiosios planavimo nuostatos, taikomos šalia pastatų esančioms zonoms, taip pat konkreti informacija dėl kai kurių jame nustatytų taisyklių taikymo teritorijoms, atsižvelgiant į gatves, statmenai šioms gatvėms nubrėžtas išsines linijas ir atstumus šių gatvių išdėstymo atžvilgiu; ir
- kuriuo siekiama tikslo pertvarkyti konkretų kvartalą; ir
- kuriuo nustatomos prie prašymų išduoti teritorijų planavimo leidimą pridedamų dokumentų, kuriems turi būti taikomas poveikio šio kvartalo aplinkai vertinimas, pateikimo taisyklės? (27 punktas).

Dėl prejudicinio klausimo

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pirmiau minėto, ieškovų nuomone, privalomo, poveikio aplinkai vertinimo sąlygos nurodytos SPAV direktyvos 3 straipsnyje, iš kurio matyti, jog pareiga atlikti konkretaus plano ar programos poveikio aplinkai vertinimą siejama su sąlyga, kad numatytas planas ar programa turi daryti reikšmingą poveikį aplinkai. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą reikia suprasti taip, kad juo iš esmės siekiama sužinoti, ar SPAV direktyvos 2 straipsnio a punktą ir 3 straipsnį reikia aiškinti taip, kad RUZP, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame nustatyti tam tikri nekilnojamojo turto projektų įgyvendinimo reikalavimai, priskirtinas sąvokai „planai ir programos“, galintys daryti reikšmingą poveikį aplinkai“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, ir dėl jo turi būti atliktas poveikio aplinkai vertinimas (28–31 punktai).

Atsižvelgiant į SPAV direktyvos tikslą sukurti aukštą aplinkos apsaugos lygį, nuostatas, kuriomis apibrėžiama šios direktyvos taikymo sritis ir, be kita ko, apibrėžiami aktai, kuriems ji skirta, turi būti aiškinamos plačiai (34 punktas).

Dėl SPAV direktyvos 2 straipsnio a punkto

SPAV direktyvos 2 straipsnio a punkte numatytos sąvokos „planai ir programos“ apibrėžtyje įtvirtintos dvi kumuliacinės sąlygos: pirma, kad juos rengtų ir (arba) priimtų valdžios institucija nacionaliniu, regioniniu arba vietiniu lygiu arba rengtų valdžios institucija, o priimtų parlamentas arba vyriausybė, laikydamiesi teisėkūros procedūros, ir, antra, kad jų reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas (36 punktas).

Teisingumo Teismas šią nuostatą aiškino taip, kad planais ir programomis, „kurių reikia“, kaip tai suprantama pagal SPAV direktyvą ir ją taikant, ir kurių pasekmės aplinkai dėl to turi būti įvertintos joje nustatytomis sąlygomis, turi būti laikomi tokie planai ir programos, kurių priėmimas reglamentuojamas nacionaliniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose, kur nustatomos priimti šiuos planus ir programas kompetentingos institucijos ir jų parengimo procedūra (39–40 punktai).

Dėl SPAV direktyvos 3 straipsnio

Pagal SPAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies a punktą turi būti sistemiškai vertinami planai ir programos, kurie: 1) rengiami tam tikriems sektoriams; 2) nustato tolesnio projektų, išvardytų 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV direktyva) I ir II prieduose, vystymo pagrindus (41 punktas).

Dėl pirmosios sąlygos Teisingumo Teismas nurodė, kad iš SPAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies a punkto formuluotės matyti, jog jo nuostatos skirtos, be kita ko, „miestų ir kaimų planavimo ar žemės naudojimo“ sektoriui. Aplinkybė, jog šioje nuostatoje daroma nuoroda tiek į „teritorijų planavimą“, tiek į „žemės naudojimą“, aiškiai parodo, kad nurodytas sektorius neapsiriboja žemės naudojimu, suprantamu siaurai, t. y. teritorijos suskirstymu į zonas ir veiklos, leistinos šiose zonose, nustatymu; šis sektorius neišvengiamai apima platesnę sritį. Ginčijamas regiono urbanizacijos reglamentas visų pirma susijęs su statiniais ir jų aplinka, be kita ko, su keliais, ilgaamžiškumu, saugumu, energija, triukšmu, atliekų valdymu ir estetika. Taigi toks aktas priskirtinas prie „miestų ir kaimų planavimo ar žemės naudojimo“ sektoriaus, kaip tai suprantama pagal SPAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies a punktą (42–45 punktai).

Dėl antrosios sąlygos Teisingumo Teismas pažymėjo, kad siekiant nustatyti, ar regiono urbanizacijos reglamentas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, apibrėžia tolesnio projektų, išvardytų PAV direktyvos I ir II prieduose, vystymo pagrindus, reikia išnagrinėti šio reglamento turinį ir tikslą, atsižvelgiant į tokią projektų aplinkosaugos vertinimo apimtį, kokia numatyta minėtoje direktyvoje (46 punktas).

Teisingumo Teismas dėl PAV direktyvos I ir II prieduose išvardytų projektų pažymėjo, kad pastarojo priedo 10 dalyje nurodyti infrastruktūros projektai, kurie pagal šios dalies b punktą apima urbanizacijos projektus. Ginčijamame nutarime yra žemėlapis, kuriame neapsiribojama vien jo taikymo ribomis; jame apibrėžiamos įvairios zonos, kurioms taikomos skirtingos taisyklės, kiek tai susiję su statinių vieta ir aukščiu, taisyklės taikytinos visiems statiniams, t. y. pastatams, nepaisant jų pobūdžio, ir visai jų aplinkai, įskaitant „atvirąsias erdves“ ir „patekimo į jas zonas“, stogų planavimui, be kita ko, atsižvelgiant į integraciją, peizažą, augaliją ir kt. Iš to Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad nutarimas, kaip antai ginčijamas pagrindinėje byloje, savo turiniu ir tikslu prisideda prie minėtame priede išvardytų projektų įgyvendinimo (47–52 punktai).

Teisingumo Teismas sprendė, kad ginčijamame akte įtvirtinti reikalavimai gali daryti reikšmingą poveikį miesto aplinkai. Konkrečiai, kaip nurodyta ginčijamo akto preambulėje, aukštų pastatų gabaritai ir išdėstymas gali sukelti nepageidaujamą poveikį dėl šešėlio ir vėjo (57–58 punktai).

Atsižvelgęs į šias aplinkybes, kurių realumą ir apimtį nagrinėjamo akto atžvilgiu vis dėlto turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismas laikė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas aktas priskirtinas sąvokai „planai ir programos“, kaip ji suprantama pagal SPAV direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis, ir dėl jo reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Iš SPAV direktyvos 2 straipsnio a punkto pirmosios įtraukos formuluotės matyti, kad sąvoka „planai ir programos“ gali apimti norminius aktus, priimtus pagal teisėkūros ar kitų teisės aktų priėmimo procedūrą, šioje direktyvoje nėra konkrečių nuostatų dėl bendros politikos ar teisės aktų, kuriuos reikėtų skirti nuo planų ir programų, kaip jie suprantami pagal minėtą direktyvą. Be to, tai, kad RUZP, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, yra

tam tikro abstraktumo bendrų taisyklių rinkinys ir juo siekiama kvartalo pertvarkymo tikslo, atspindi jo programinį ar planavimo aspektą ir netrukdo jo įtraukti į sąvoką „planai ir programos“ (59–60 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo 2 straipsnio a punktą, 3 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnio 2 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad regiono urbanizacijos reglamentas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame nustatyti tam tikri nekilnojamojo turto projektų įgyvendinimo reikalavimai, priskirtinas sąvokai „planai ir programos“, galintys daryti reikšmingą poveikį aplinkai, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, todėl dėl jo turi būti atliktas poveikio aplinkai vertinimas.

[Prieiga internete](#)

SOCIALINĖ POLITIKA

2018 m. birželio 26 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-451/16 MB prieš *Secretary of State for Work and Pensions*

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 215) (toliau – ir Direktyva 79/3) išaiškinimo (1 punktas). Šis prašymas pateiktas nagrinėjant MB ir *Secretary of State for Work and Pensions* (darbo ir pensijų ministras) ginčą dėl pastarojo atsisakymo skirti MB senatvės pensiją sukakus įstatyme įgytosios lyties (dėl lyties pakeitimo) asmenims nustatytą pensinį amžių (2 punktas).

Byloje susiklostė šios faktinės aplinkybės: MB yra asmuo, kuris 1948 m. gimė vyriškosios lyties; 1974 m. jis susituokė. 1991 m. MB pradėjo gyventi kaip moteris, o 1995 m. jam atlikta lyties pakeitimo operacija. Vis dėlto MB neturi galutinio lyties pakeitimo pripažinimo pažymėjimo, nes pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus aktus jis galėjo būti išduotas tik pripažinus jo santuoką negaliojančia. MB ir jo sutuoktinė norėjo išsaugoti santuoką dėl religinių priežasčių. 2008 m. MB, kai sukako 60 metų, t. y. amžius, nuo kurio iki 1950 m. balandžio 6 d. gimusioms moterims pagal nacionalinę teisę gali būti skiriama „A kategorijos“ valstybinė ištarnauto laiko pensija, pateikė prašymą skirti šią pensiją nuo to amžiaus dėl vykdant profesinę veiklą mokėtų valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokų. 2008 m. rugsėjo 2 d. sprendimu MB prašymas buvo atmestas motyvuojant tuo, kad be galutinio lyties pakeitimo pripažinimo pažymėjimo MB negalėjo būti laikomas moterimi taikant įstatyme nustatytą pensinį amžių (16–19 punktai).

Dėl šio sprendimo MB pateiktus skundus bylą nagrinėję teismai atmetė (20 punktas). Visgi *Supreme Court of the United Kingdom* (Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą (25 punktas).

Dėl nacionalinės teisės aktų, kuriuose lytį pakeitusiam asmeniui dar keliamas reikalavimas būti nesituokusiam su asmeniu tos lyties, kurią pats įgijo pakeitęs lytį, kad jis galėtų gauti valstybinę ištarnauto laiko pensiją

Teisingumo Teismas nurodė, kad savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 79/7, būtent jos 4 straipsnio 1 dalies pirma įtrauka, siejama su jos 3 straipsnio 1 dalies a punkto trečia įtrauka ir 7 straipsnio 1 dalies a punktu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose lytį pakeitusiam asmeniui, be reikalavimo atitikti fizinius, socialinius ir psichologinius kriterijus, dar keliamas reikalavimas būti nesituokusiam su asmeniu tos lyties, kurią pats įgijo pakeitęs lytį, kad jis galėtų gauti valstybinę ištarnauto laiko pensiją, kai sukanka įstatyme šios įgytosios lyties asmenims nustatytą pensinį amžių (26 punktas).

Padaryta išvada, kad įgyvendindamos savo kompetenciją civilinės būklės srityje valstybės narės turi paisyti Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalies, kurioje įtvirtintas diskriminacijos dėl lyties draudimo socialinės apsaugos srityje principas (31 punktas).

Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją Direktyva 79/7, atsižvelgiant į jos tikslą ir ją siekiamų apsaugoti teisių pobūdį, taip pat taikoma ir diskriminacijai, atsirandančiai suinteresuotajam

asmeniui pakeitus lytį (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2006 m. balandžio 27 d. sprendimo *Richards*, C-423/04, EU:C:2006:256, 23–24 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Nors šioje srityje būtent valstybės narės nustato asmens lyties pakeitimo teisinio pripažinimo sąlygas, konstatuota, kad Direktyvos 79/7 taikymo tikslais asmenys, kurie ilgą laiką gyveno kaip kitos lyties nei tos, kurios gimė, asmenys ir kuriems atlikta lyties keitimo operacija, turi būti pripažįstami pakeitę lytį (35 punktas).

Pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose numatyta, jog tam, kad lytį pakeitęs asmuo įgytų teisę gauti valstybinę ištarnauto laiko pensiją nuo įstatyme įgytosios lyties asmenims nustatyto pensinio amžiaus, būtina, jog būtų pripažinta negaliojančia iki šio pakeitimo sudaryta santuoka (jei tokia sudaryta). Tačiau, iš bylos medžiagoje esančių duomenų buvo matyti, kad šis reikalavimas, jog santuoka būtų pripažinta negaliojančia, netaikomas asmeniui, kuris yra tos lyties, kurios gimė, ir yra susituokęs; taigi šiam asmeniui gali būti suteikiama teisė į minėtą ištarnauto laiko pensiją, kai jis sukanka įstatyme šios lyties asmenims nustatytą pensinį amžių, neatsižvelgiant į jo santuokinę padėtį (36 punktas).

Teismas pažymėjo, jog atrodo, kad pagal šiuos nacionalinės teisės aktus nepalankiau vertinami asmenys, kurie pakeitė lytį po santuokos sudarymo, nei asmenys, kurie yra tos lyties, kurios gimė, ir yra susituokę (37 punktas). Toks nepalankesnis vertinimas dėl lyties gali būti laikomas tiesiogine diskriminacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalį (38 punktas).

Tikrindamas, ar lytį po santuokos sudarymo pakeitusio asmens ir asmens, kuris yra tos lyties, kurios gimė, ir yra susituokęs, situacijos yra panašios, Teisingumo Teismas nurodė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamais teisės aktais siekiama suteikti „A kategorijos“ valstybinę ištarnauto laiko pensiją, kurią gali gauti įstatyme nustatytą pensinį amžių sukakę asmenys. Pagrindinės bylos šalys per posėdį Teisingumo Teisme patikslino, kad pagal nacionalinę teisę tokia senatvės pensija skiriama kiekvienam asmeniui, sukakusiam šį amžių ir mokėjusiam pakankamas įmokas Jungtinės Karalystės valstybinei pensijų sistemai. Taigi atrodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama valstybinė ištarnauto laiko pensijos sistema saugo nuo senatvės rizikos suteikdama atitinkamam asmeniui individualią teisę į ištarnauto laiko pensiją, įgytą dėl jo profesinės veiklos metais mokėtų įmokų, ir jo santuokinė padėtis nėra svarbi (43 punktas). Atsižvelgiant į šios ištarnauto laiko pensijos suteikimo tikslą ir sąlygas, asmens, pakeitusio lytį po santuokos sudarymo, ir asmens, kuris yra tos lyties, kurios gimė, ir yra susituokęs, situacijos yra panašios (44 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus nepalankiau, būtent dėl lyties, vertinamas asmuo, lytį pakeitęs po santuokos sudarymo, nei asmuo, kuris yra tos lyties, kurios gimė, ir yra susituokęs, nors šių asmenų situacijos panašios (48 punktas).

Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos bet kokios tiesioginės diskriminacijos dėl lyties draudimo išimtis įmanoma tik šios direktyvos nuostatose išsamiai išvardytais atvejais (šiuo klausimu žr. 2005 m. liepos 21 d. sprendimo *Vergani*, C-207/04, EU:C:2005:495, 34 ir 35 punktus, taip pat 2014 m. rugsėjo 3 d. sprendimo *X*, C-318/13, EU:C:2014:2133, 34 ir 35 punktus). Tačiau Jungtinės Karalystės vyriausybės nurodytas tikslas (tikslas išvengti tos pačios lyties asmenų porų santuokų) neatitinka nė vienos iš šia direktyva leidžiamų išimčių (50 punktas). Konkrečiai dėl šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punkte numatytos išimties Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad ji neleidžia valstybėms narėms nevienodai vertinti asmens, lytį pakeitusio po santuokos sudarymo, ir asmens, kuris yra tos lyties, kurios gimė, ir yra susituokęs, kiek tai susiję su amžiumi, suteikiančiu teisę į valstybinę ištarnauto laiko pensiją (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2006 m. balandžio 27 d. sprendimo *Richards*, C-423/04, EU:C:2006:256, 37 ir 38 punktus) (51 punktas). Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose įtvirtinama Direktyva 79/7 draudžiama tiesioginė diskriminacija dėl lyties (52 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje, būtent jos 4 straipsnio 1 dalies pirma įtrauka, siejama su jos 3 straipsnio 1 dalies a punkto trečia įtrauka ir 7 straipsnio 1 dalies a punktu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose lytį pakeitusiam asmeniui, be reikalavimo atitikti fizinius, socialinius ir psichologinius kriterijus, dar keliamas reikalavimas būti nesusituokusiam su asmeniu tos lyties, kurią pats įgijo pakeitęs lytį, kad jis galėtų gauti valstybinę ištarnauto laiko pensiją, kai sukanka įstatyme šios įgytosios lyties asmenims nustatytą pensinį amžių.

[Prieiga internete](#)

APMOKESTINIMAS**2018 m. liepos 25 d. prejudicinis sprendimas byloje C-140/17
Szeff Krajowej Administracji Skarbowej prieš Gmina Ryjewo**

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – ir Direktyvos 2006/112) 167, 168 ir 184 straipsnių, taip pat dėl pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) neutralumo principo išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Lenkijos mokesčių administratoriaus ir Ryjevo savivaldybės ginčą dėl atsisakymo leisti tikslinti pirkimo PVM, sumokėto už ilgalaikį turtą, pirmiausia priskirtą prie neapmokestinamosios veiklos, o vėliau ir prie apmokestinamosios veiklos, atskaitą (1 ir 2 punktai).

Pagrindinėje byloje nustatyta, kad per 2009–2010 m. laikotarpį savivaldybė pastatė kultūros namus. Vykdamas šias statybas jai buvo tiekiamos prekės ir teikiamos paslaugos, už kurias ji sumokėjo PVM. Pasibaigus kultūros namų statybai 2010 m. savivaldybės kultūros centrui buvo nemokamai patikėtas jų valdymas. 2014 m. savivaldybė išreiškė ketinimą įtraukti šį pastatą į savo turtą ir jį valdyti tiesiogiai. Vėliau ji ketino turtą naudoti tiek nemokamai savivaldybės gyventojų poreikiams, tiek atlygintinai, t. y. jį nuomoti komerciniais tikslais. Dėl naudojimo už mokesť savivaldybė aiškiai išreiškė ketinimą išrašyti sąskaitas faktūras su PVM. Tuo metu savivaldybė dar nebuvo atskaičiusi PVM, sumokėto už šią investiciją. Atsakydamas į savivaldybės paklausimą mokesčių administratorius nusprendė, kad savivaldybė neturėjo teisės į PVM atskaitos tikslinimą pirmiausia dėl to, kad įsigijusi atitinkamas prekes ir paslaugas tam, kad suteiktų pastatą nemokamai kultūros centrui, savivaldybė neįsigijo šio turto ekonominės veiklos tikslais ir neveikė kaip PVM mokėtoja (15–18 punktai).

Ginčui pasiekus kasacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Direktyvos 2006/112 167, 168 ir 184 straipsnius ir PVM neutralumo principą reikia aiškinti taip, kad jie draudžia, kad viešosios teisės reguliuojama įstaiga galėtų pasinaudoti teise į PVM, sumokėto už ilgalaikį turtą, atskaitos tikslinimą tokiu atveju, kai įsigyjamas turtas, viena vertus, pagal pobūdį gali būti naudojamas tiek apmokestinamajai, tiek neapmokestinamajai veiklai, bet buvo naudojamas pirmiausia neapmokestinamai veiklai, ir, kita vertus, ši viešosios teisės reguliuojama įstaiga aiškiai neišreiškė savo ketinimo priskirti šį turtą prie apmokestinamosios veiklos, bet neatmetė galimybės jį naudoti tuo tikslu (27 punktas).

Dėl savivaldybės teisės atskaityti nekilnojamojo turto pirkimo PVM, kai po kelių metų šio turto naudojimo neapmokestinamai veiklai nutariama jo dalį naudoti ir apmokestinamojoje veikloje

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad iš Direktyvos 2006/112 168 straipsnio matyti, kad tik apmokestinamojo asmens statusą turintis asmuo, veikdamas kaip toks tuo momentu, kai įsigyja turtą, turi teisę į atskaitą už šį turtą ir gali atskaityti už šį turtą mokėtiną ar sumokėtą PVM, jeigu jis tą turtą naudoja apmokestinamiesiems sandoriams (34 punktas). Pagal Direktyvos 2006/112 63 ir 167 straipsnius teisė į atskaitą atsiranda tada, kai atsiranda prievolė mokėti atskaitytiną mokesť, t. y. kai atliekamas prekių tiekimas (35 punktas). Šie principai taip pat taikomi tokioje situacijoje, kai atitinkamas asmuo yra viešosios teisės reglamentuojama įstaiga, prašanti suteikti teisę į PVM atskaitos tikslinimą pagal Direktyvos 2006/112 184 ir paskesnius straipsnius (36 punktas). Iš to matyti, kad kai viešosios teisės reguliuojama įstaiga, kaip šiuo atveju savivaldybė, įsigydama ilgalaikį turtą veikia kaip valdžios institucija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/112 13 straipsnio 1 dalį, ir todėl kaip neapmokestinamasis asmuo, iš esmės ji neturi jokios teisės į su šiuo turtu susijusią atskaitą, net jei vėliau šis turtas priskiriamas prie apmokestinamosios veiklos (37 punktas).

Tačiau pagrindinėje byloje buvo nustatyta, kad ginčo atveju savivaldybė, įsigydama pagrindinėje byloje nagrinėjamą ilgalaikį turtą, veikė tokiomis pačiomis sąlygomis kaip privatus asmuo, norintis statyti pastatą, šiuo atveju nesinaudodama viešosios valdžios įgaliojimais. Remiantis Direktyvos 2006/112 13 straipsnio 1 dalimi ir atitinkama jurisprudencija, iš to matyti, kad savivaldybė, pirkdama atitinkamą nekilnojamąjį turtą, neveikė kaip valdžios institucija (41 punktas).

Tokiu atveju, kaip buvo nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai įsigydama ilgalaikį nekilnojamąjį turtą, kuris pagal pobūdį gali būti naudojamas tiek apmokestinamojoje, tiek neapmokestinamojoje veikloje,

viešosios teisės reguliuojama įstaiga, jau turinti apmokestinamojo asmens statusą, aiškiai neišreiškė ketinimo priskirti šį turtą prie apmokestinamosios veiklos, bet ir neatmetė galimybės, kad šis turtas bus naudojamas tokiu tikslu, pradinis šio turto naudojimas neapmokestinamojoje veikloje **nekliudo užbaigus visų faktinių aplinkybių nagrinėjimą, kurį turi atlikti nacionalinis teismas, daryti išvadą, kad ji atitiko Direktyvos 2006/112 168 straipsnyje nustatytą sąlygą, pagal kurią apmokestinamasis asmuo turėjo veikti kaip toks atitinkamo turto įsigijimo momentu** (53 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

Direktyvos 2006/112 167, 168 ir 184 straipsnius ir pridėtinės vertės mokesčio (PVM) neutralumo principą reikia aiškinti taip, kad jie nedraudžia, kad viešosios teisės reguliuojama įstaiga galėtų pasinaudoti teise į PVM, sumokėto už ilgalaikį nekilnojamąjį turtą, atskaitos tikslinimą atveju, kai įsigyjamas turtas, viena vertus, pagal pobūdį galėjo būti naudojamas tiek apmokestinamajai, tiek neapmokestinamajai veiklai, bet buvo naudojamas pirmiausia neapmokestinamajai veiklai, ir, kita vertus, ši viešosios teisės reguliuojama įstaiga aiškiai neišreiškė savo ketinimo priskirti šį turtą prie apmokestinamosios veiklos, bet ir neatmetė galimybės jį naudoti tuo tikslu, jei ištyrus visas faktines aplinkybes (o tai turi atlikti nacionalinis teismas) paaiškėja, kad įvykdyta Direktyvos 2006/112 168 straipsnyje sąlyga, pagal kurią apmokestinamasis asmuo turi veikti kaip toks šio įsigijimo momentu.

[Prieiga internete](#)

2018 m. birželio 27 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-459/17 ir C-460/17 *SGL ir Valériane SNC prieš Ministre de l'Action et des Comptes publics*

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (toliau – ir Šeštoji direktyva), 17 straipsnio išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *SGL* (C- 459/17) ir *Valériane SNC* (C- 460/17) ginčus su Prancūzijos mokesčių administratoriumi dėl teisės į pridėtinės vertės mokesčio (PVM) už įrangos įsigijimo sandorius atskaitą (1 ir 2 punktai).

Pagrindinėje byloje nustatyta, kad patikrinęs apskaitą mokesčių administratorius (Prancūzija) suabejojo *SGL* ir *Valériane* teise į PVM, nurodyto įvairiose įrangos įsigijimo sąskaitose faktūrose, atskaitą dėl to, kad, be kita ko, šios sąskaitos faktūros neatitiko jokio realaus tiekimo. Todėl mokesčių administratorius *SGL* pateikė nurodymą sumokėti PVM už 2004 m. paskutinį ketvirtį ir 2005 m. du pirmuosius ketvirčius, o *Valériane* – už 2004 m. trečiąjį ketvirtį (13, 14 punktai).

Ginčui dėl tokio mokesčių administratoriaus sprendimo pasiekus kasacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą klausimu, ar Šeštosios direktyvos 17 straipsnį reikia aiškinti taip, kad siekiant nesuteikti apmokestinamajam asmeniui, sąskaitos faktūros gavėjui, teisės atskaityti šioje sąskaitoje faktūroje nurodytą PVM, pakanka, kad administratorius nustatytų, jog šias sąskaitas faktūras atitinkantys sandoriai nebuvo realiai įvykdyti, o gal šis administratorius taip pat turi nustatyti, kad šis apmokestinamasis asmuo veikė nesąžiningai (30 punktas).

Dėl mokesčių administratoriaus pareigos vertinti apmokestinamojo asmens sąžiningumą siekiant paneigti jo teisę į PVM atskaitą, kai prekių tiekimas ar paslaugų teikimas realiai neįvyko

Šiuo klausimu Europos Sąjungos teisminė institucija priminė, kad PVM sistemoje teisė į atskaitą yra susijusi su realiai atliktu prekių tiekimu ar paslaugų teikimu (35 punktas). Ir atvirkščiai, jei realiai neįvyko prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, negali atsirasti teisė į atskaitą (36 punktas). Be to, teisė į atskaitą netaikoma mokesčiui, kuris yra mokėtinas vien dėl to, kad nurodytas sąskaitoje faktūroje (37 punktas).

Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, apmokestinamojo asmens, kuris prašo teisės į PVM atskaitą, sąžiningumas ar nesąžiningumas neturi įtakos klausimui, ar prekių tiekimas ar paslaugų teikimas įvykdytas, kaip tai suprantama pagal Šeštosios direktyvos 10 straipsnio 2 dalį. Iš tiesų, remiantis šios direktyvos tikslu, kuriuo numatoma sukurti bendrą PVM sistemą, pagrįstą, be kita ko, vienoda apmokestinamųjų sandorių apibrėžtimi, sąvoka „prekių tiekimas“, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį, yra

objektyvi ir turi būti aiškinama neatsižvelgiant į atitinkamų sandorių tikslus bei rezultatus, ir mokesčių administratorius neturi atlikti tyrimų, kad būtų nustatytas apmokestinamojo asmens ketinimas, arba atsižvelgti į kito nei atitinkamas apmokestinamasis asmuo toje pačioje tiekimo grandinėje dalyvaujančio ūkio subjekto ketinimą (38 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendė:

Šeštosios direktyvos 17 straipsnį reikia aiškinti taip, kad, siekiant nesuteikti apmokestinamajam asmeniui, sąskaitos faktūros gavėjui, teisės atskaityti šioje sąskaitoje faktūroje nurodytą PVM, **pakanka**, kad administratorius nustatytų, jog šias sąskaitas faktūras atitinkantys sandoriai nebuvo realiai įvykdyti.

[Prieiga internete](#)

2018 m. birželio 20 d. prejudicinis sprendimas byloje C-108/17 UAB „Enteco Baltic“ prieš Muitinės departamentą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – ir PVM direktyva), 138 straipsnio, 143 straipsnio 1 dalies d punkto ir 143 straipsnio 2 dalies ir mokesčių neutralumo bei teisėtų lūkesčių apsaugos principų aiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant UAB „Enteco Baltic“ ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Muitinės departamentas) ginčą dėl Baltarusijoje įsigyto kuro, kuris buvo siunčiamas arba gabenamas į kitas valstybes nares, importo į Lietuvą neapmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) (1 ir 2 punktai).

Pagrindinėje byloje nustatyta, kad 2010–2012 m. laikotarpiu *Enteco Baltic* importavo į Lietuvą Baltarusijoje įsigytą kurą. Šiam kurui taikyta vadinamoji „42 muitinės procedūra“, pagal kurią ji buvo galima išleisti į laisvą apyvartą neapmokestinant importo PVM. Importo deklaracijose ši bendrovė nurodydavo kitoje valstybėje narėje įsisteigusių asmenų, kuriems buvo planuojama tiekti prekes, PVM mokėtojo kodą. Šias prekes ji laikė kitoms Lietuvos įmonėms priklausančiuose akcizais apmokestinamų prekių sandėliuose (AAPS). *Enteco Baltic* šį kurą parduodavo Lenkijoje, Slovakijoje ir Vengrijoje įsteigtoms bendrovėms pagal rašytines sutartis ir individualius užsakymus. Šiose sutartyse buvo numatytas tiekimas „ex-works“ („iš gamyklos“). Pagal minėtas sutartis *Enteco Baltic* buvo įsipareigojusi tik perduoti kurą įgijėjams Lietuvoje, o šie buvo atsakingi už tolesnį prekių gabenimą į paskirties valstybę narę. Tiek konkretūs įgijėjų užsakymai, tiek *Enteco Baltic* išrašytos sąskaitos faktūros paprastai būdavo siunčiamos elektroniniu paštu. Gabenamoms prekėms būdavo parengiami elektroniniai akcizais apmokestinamų prekių vežimo dokumentai ir CMR važtaraščiai (gabenimo važtaraščiai, grindžiami 1956 m. gegužės 19 d. Ženevoje pasirašyta ir 1978 liepos 5 d. Protokolu iš dalies pakeista Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija). Pastaruosiuose, kuriuos užpildydavo išsiuntimo AAPS atsakingi darbuotojai, būdavo nurodyta, be kita ko, prekių išsiuntimo vieta (AAPS siuntėjas), prekių įgijėjas ir jų gavimo vieta (AAPS gavėjas). Prekes pristatčius į Lenkijos AAPS, *Enteco Baltic* gaudavo elektroninį patvirtinimą, kad prekės pristatytos (toliau – e-ROR patvirtinimas). Ji gaudavo ir CMR važtaraščius su AAPS gavėjo prekių gavimo patvirtinimo žyma (29–32 punktai).

Enteco Baltic kartais parduodavo prekes ne tiems kitose valstybėse narėse įsisteigusiems apmokestinamiesiems asmenims, kurių PVM mokėtojo kodas būdavo nurodytas tų prekių importo deklaracijose. Informacija apie šiuos apmokestinamuosius asmenis, įskaitant jų PVM mokėtojo kodą, visada būdavo pateikiama Valstybinei mokesčių inspekcijai metinėse prekių tiekimo į kitas valstybes nares ataskaitose. Atitinkamai, Vilniaus teritorinė muitinė, atlikusi mokesčius patikrinimus konstatavo, kad *Enteco Baltic* išgabeno kurą ne tiems apmokestinamiesiems asmenims, kurie buvo nurodyti importo deklaracijose, arba neįrodė, kad kuras buvo išgabentas ir teisė juo disponuoti perduota būtent PVM sąskaitose faktūrose nurodytiems asmenims. Atitinkamai bendrovei buvo apskaičiuoti ir nurodyti sumokėti importo PVM ir su juo susijusias sumas (33–39 punktai).

Dėl teisės į importo PVM neapmokestinimą tiekimo Bendrijos viduje atveju, kai importuotos prekės patiekiamos kitam apmokestinamajam asmeniui, nei buvo nurodytas importo metu

Mokestiniam ginčui pasiekus Vilniaus apygardos administracinį teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą, pirmiausia prašydamas išaiškinti, ar PVM direktyvos 143 straipsnio 1 dalies d punktą ir 143 straipsnio 2 dalies b punktą reikia aiškinti taip, kad šiomis nuostatomis draudžiama kompetentingoms valstybės narės mokesčių institucijoms atsisakyti taikyti importo neapmokestinimą PVM remiantis vien tuo, kad po importo pasikeitus aplinkybėms aptariamoms prekėms buvo pateiktos kitam apmokestinamajam asmeniui nei tas, kurio PVM mokėtojo kodas buvo nurodytas importo deklaracijoje, nors importuotojas kompetentingoms importo valstybės narės institucijoms pateikė visą informaciją apie naujo įgijėjo tapatybę (44 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad pagal PVM direktyvos 143 straipsnio 1 dalies d punktą¹ importo neapmokestinimas PVM susietas su vėlesniu importuotojo vykdomu prekių tiekimu Bendrijos viduje, kuris pats neapmokestinamas pagal PVM direktyvos 138 straipsnį, todėl priklauso nuo to, ar laikomasi šiame straipsnyje nustatytų materialinių sąlygų (47 punktas). Nei PVM direktyvos 138, nei jos 143 straipsnio 1 dalies d punkte savo ruožtu nenumatyta importuotojo pareigos nurodyti įgijėjo, dalyvaujančio paskesniame sandoryje Bendrijos viduje, PVM mokėtojo kodą (48 punktas). Taigi, iš principo negali būti atsisakyta neapmokestinti importo vien dėl to, kad prekės pristatytos kitam įgijėjui nei tas, kurio kodas buvo nurodytas importo metu, jeigu įrodyta, kad po importo buvo atliktas tiekimas Bendrijos viduje, atitinkantis šios direktyvos 138 straipsnio 1 dalyje numatytas materialines neapmokestinimo sąlygas, ir kad importuotojas visuomet tinkamai informavo kompetentingą instituciją apie pasikeitusią įgijėjų tapatybę (58 punktas). Kartu Teisingumo Teismas akcentavo, kad kitaip būtų tik tuomet, jei importuotojas būtų tyčia sukčiavę mokesčių srityje ir dėl to sukėlęs grėsmę bendrosios PVM sistemos veikimui arba jei dėl formalaus reikalavimo pažeidimo nebūtų galima pateikti neginčijamo įrodymo, kad esminiai reikalavimai įvykdyti (59 punktas).

Dėl prekių išgabenimą patvirtinančių dokumentų, siekiant pasinaudoti neapmokestinimu importo PVM tiekimo Bendrijos viduje atveju

Antruoju klausimu nacionalinis teismas iš esmės siekė sužinoti, ar PVM direktyvos 143 straipsnio 1 dalies d punktą kartu su jos 138 straipsniu ir 143 straipsnio 2 dalies c punktu reikia aiškinti taip, kad dokumentai, kaip antai CMR bei e-AD važtaraščiai ir e-ROR patvirtinimai, kuriais patvirtinama, kad prekės iš importo valstybėje narėje esančio akcizinio sandėlio nugabentos ne įgijėjui, o į kitoje valstybėje narėje esantį akcizinį sandėlį, gali būti laikomi pakankamais įrodymais, patvirtinančiais šių prekių išsiuntimo arba išgabenimo, kaip tai suprantama pagal tas nuostatas, faktą (62 punktas).

Šiuo klausimu, apžvelgęs savo praktiką ir PVM direktyvos nuostatas, Teisingumo Teismas konstatavo, jog tam, kad galėtų pasinaudoti PVM direktyvos 143 straipsnio 1 dalies d punkte numatytu importo neapmokestinimu, importuotojas turi, be kita ko, pateikti importo valstybės narės institucijoms įrodymų, kad, pirma, importo momentu aptariamoms prekėms buvo skirtos išsiųsti arba išgabenti į kitą valstybę narę ir, antra, per vėlesnį tiekimą Bendrijos viduje minėtos prekės buvo siunčiamos arba gabenamos (69 punktas). Tam pakanka, kad importuotojas įrodytų, jog aptariamoms prekėms buvo skirtos išsiųsti arba išgabenti, o vėliau buvo išsiųstos arba išgabentos į kitą valstybę narę, ir nėra būtina įrodyti, kad jos išsiųstos arba išgabentos tiksliai šių prekių įgijėjo adresu (70 punktas).

Pagrindinėje byloje šalys nacionaliniame teisme nesutarė dėl to, ar buvo galima atsisakyti neapmokestinti importo vien dėl to, kad *Enteco Baltic* parengtuose CMR važtaraščiuose nebuvo gavimo žymos arba jie buvo su Lenkijos akcizinių sandėlių registracijos žyma. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šis motyvas pats savaime negali lemti atsisakymo neapmokestinti, jeigu kiti šios bendrovės pateikti įrodymai gali įrodyti, pirma, kad importo momentu aptariamoms prekėms buvo skirtos išsiųsti arba išgabenti į kitą nei importo valstybę narę valstybę narę ir, antra, per vėlesnį sandorį šios prekės tikrai buvo išsiųstos arba išgabentos į tą kitą valstybę narę.

¹ Iš PVM direktyvos 143 straipsnio 1 dalies d punkto matyti, kad valstybės narės PVM neapmokestina iš trečiosios teritorijos ar trečiosios šalies išsiųstų ar išgabentų prekių importo į kitą valstybę narę nei ta, kurioje užbaigiamas prekių siuntimas ar gabenimas, kai tokias prekes tiekiančio importuotojo, kuriam pagal šios direktyvos 201 straipsnį tenka ar pripažįstama tenkanti prievolė sumokėti PVM, vykdomas prekių tiekimas neapmokestinamas PVM pagal 138 straipsnį.

Dėl pripažinimo, kad prekės buvo patiekto atitinkamam įgijėjui, kai šiam šios prekės nebuvo fiziškai perduotos

Nacionalinis teismas taip pat siekė sužinoti, ar PVM direktyvos 143 straipsnio 1 dalies d punktą reikia aiškinti taip, kad juo draudžiama valstybės narės institucijoms neleisti importuotojui pasinaudoti teise į šioje nuostatoje numatytą į šią valstybę jo importuotų prekių, kurios vėliau buvo tiekiamos Bendrijos viduje, neapmokestinimą PVM, jeigu šios prekės nebuvo perduotos tiesiogiai įgijėjui, bet buvo perimtos transporto bendrovių ir akcizinių sandėlių, kuriuos jis įvardijo, žinion, ir ar sąvoka „prekių tiekimas“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalį, šiame kontekste suprantama taip pat, kaip ir minėtos direktyvos 167 straipsnio kontekste (82 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad, kaip ir bet koks prekių tiekimas, kaip antai apibrėžtas PVM direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje, tiekimas Bendrijos viduje reikalauja, kad įgijėjui būtų perduota teisė disponuoti materialiuoju turtu kaip savininkui (84 punktas). Be to, „prekių tiekimo“ sąvoka siejama ne su nuosavybės teisės perdavimu taikomoje nacionalinėje teisėje numatytais būdais, bet apima visus materialiojo turto perleidimo sandorius, kuriais viena šalis suteikia kitai šaliai teisę disponuoti tuo materialiuoju turtu taip, lyg ji būtų to turto savininkė (86 punktas). Teisės disponuoti materialiuoju turtu kaip savininkui perdavimas nereikalauja, kad šalis, kuriai šis turtas perduotas, jį turėtų fiziškai arba kad minėtas turtas būtų fiziškai jai nugabentas ir (arba) fiziškai jos gautas (87 punktas). Vis dėlto, jeigu teisė disponuoti prekėmis kaip savininkui nebuvo perduota, „prekių tiekimo“ sąvoka neapima nei prekių perdavimo vien tik siekiant ją turėti, nei to, kad transportuotojas kitų ūkio subjektų pavedimu aptariamą prekę tik fiziškai perveža iš vienos vietos į kitą (88 punktas).

Kiek tai susiję su pagrindine byla, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tam, kad būtų galima nustatyti, ar sandoriai tarp importuotojo ir įgijėjų, atlikti importavus aptariamą prekę, turi būti kvalifikuojami kaip „prekių tiekimas“, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvą, reikia įvertinti, ar teisę disponuoti šiomis prekėmis kaip savininkui *Enteco Baltic* perdavė transportuotojams ir akciziniams sandėliams, ar vis dėlto pastarieji atliko tik tarpininkų vaidmenį gabenant ir sandėliuojant prekes ir jiems tokia teisė perduota nebuvo. Pastaruoju atveju, ir jeigu *Enteco Baltic* tikrai perdavė minėtą teisę įgijėjams, kaip, atrodo, galima manyti pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą, tokie sandoriai turi būti kvalifikuojami kaip „prekių tiekimas“ (89 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1. PVM direktyvos, iš dalies pakeistos 2009 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 2009/69/ES, 143 straipsnio 1 dalies d punktą ir 143 straipsnio 2 dalies b punktą reikia aiškinti taip, kad šiomis nuostatomis draudžiama kompetentingoms valstybės narės mokesčių institucijoms atsisakyti taikyti importo neapmokestinimą pridėtinės vertės mokesčiu vien dėl to, kad po importo pasikeitus aplinkybėms aptariamą prekę buvo patiekto kitam apmokestinamajam asmeniui nei tas, kurio pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo kodas buvo nurodytas importo deklaracijoje, nors importuotojas kompetentingoms importo valstybės narės institucijoms pateikė visą informaciją apie naujo įgijėjo tapatybę, jeigu įrodyta, kad tikrai buvo įvykdytos materialinės vėlesnio tiekimo Bendrijos viduje neapmokestinimo sąlygos.

2. PVM direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/69, 143 straipsnio 1 dalies d punktas kartu su jos 138 straipsniu ir 143 straipsnio 2 dalies c punktu turi būti aiškinami taip:

– dokumentai, kuriais patvirtinama, kad prekės iš importo valstybėje narėje esančio akcizinio sandėlio nugabentos ne įgijėjui, o į kitoje valstybėje narėje esantį akcizinį sandėlį, gali būti laikomi pakankamai įrodymais, patvirtinančiais šių prekių išsiuntimo arba išgabavimo į kitą valstybę narę faktą,

– dokumentus, kaip antai gabenimo važtaraščius, grindžiamus 1956 m. gegužės 19 d. Ženevoje pasirašyta ir 1978 liepos 5 d. Protokolu iš dalies pakeista Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija, ir elektroninius administracinius dokumentus, lydinčius akcizais apmokestinamų prekių, kurioms pritaikytas akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimas, gabenimą, gali būti atsižvelgta, kai siekiama įrodyti, kad importo į valstybę narę momentu aptariamą prekę buvo skirtos išsiųsti arba išgabenti į kitą valstybę narę, kaip tai suprantama pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 2006/112 143 straipsnio 2 dalies c punktą, jeigu minėti dokumentai pateikiami tuo momentu ir juose yra visa būtina informacija. Šie dokumentai, kaip ir elektroniniai prekių tiekimo dokumentai ir pranešimai apie gavimą, išduoti užbaigus prekių, kurioms pritaikytas akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimas, gabenimą, gali įrodyti, kad minėtos

prekės tikrai buvo išsiųstos arba išgabentos į kitą valstybę narę pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 2006/112 138 straipsnio 1 dalį.

3. PVM direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/69, 143 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama valstybės narės institucijoms neleisti importuotojui pasinaudoti teise į šioje nuostatoje numatytą į tą valstybę narę jo importuotų prekių, kurios vėliau buvo tiekiamos Bendrijos viduje, neapmokestinimą pridėtinės vertės mokesčiu vien todėl, kad šios prekės nebuvo perduotos tiesiogiai įgijėjui, bet buvo perimtos transporto bendrovių ir akcizinių sandėlių, kuriuos jis nurodė, žinion, jeigu importuotojas perdavė įgijėjui teisę disponuoti minėtomis prekėmis kaip savininkui. Šiuo tikslu sąvoka „prekių tiekimas“, kaip ji suprantama pagal šios iš dalies pakeistos direktyvos 14 straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinama taip pat, kaip ir minėtos iš dalies pakeistos direktyvos 167 straipsnio kontekste.

4. PVM direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/69, 143 straipsnio 1 dalies d punktą reikia aiškinti taip, kad juo draudžiama administracinė praktika, pagal kurią tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, sąžiningam importuotojui neleidžiama pasinaudoti teise į importo neapmokestinimą pridėtinės vertės mokesčiu, kai vėlesnio tiekimo Bendrijos viduje neapmokestinimo sąlygos netenkinamos dėl įgijėjo sukčiavimo mokesčių srityje, nebent nustatyta, kad importuotojas žinojo arba galėjo žinoti, jog sandoris yra įgijėjo sukčiavimo dalis, ir nesiėmė visų pagrįstų priemonių, kurių iš jo galima reikalauti, kad išvengtų dalyvavimo sukčiaujant. Vien tai, kad importuotojas ir įgijėjas bendravo elektroninėmis ryšio priemonėmis, neleidžia preziumuoti, kad importuotojas žinojo arba galėjo žinoti apie savo dalyvavimą sukčiaujant.

5. PVM direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/69, 143 straipsnio 1 dalies d punktą reikia aiškinti taip, kad kompetentingos valstybės institucijos, sprendžiančios klausimą dėl teisės disponuoti prekėmis kaip savininkui perdavimo, neprivalo rinkti informacijos, kuri prieinama tik valstybės institucijoms.

[Prieiga internete](#)

2018 m. gegužės 31 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose C-660/16 ir C-661/16 *Finanzamt Dachau prieš Achim Kollroß ir Finanzamt Göppingen prieš Erich Wirtl*

Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – ir Direktyva 2006/112) 63, 65, 167, 185 ir 186 straipsnių išaiškinimo. Šie prašymai pateikti nagrinėjant *Achim Kollroß* ir *Erich Wirtl* ginčus su Vokietijos mokesčių administratoriumi dėl šio atsisakymo suteikti teisę į pirkimo pridėtinės vertės mokesčio (PVM), susijusio su išankstiniais mokėjimais už kogeneracinių jėgainių tiekimą, nors jos galiausiai nebuvo patiektos, atskaitą (1 ir 2 punktai).

Pagrindinėse bylose nustatyta, kad 2010 m. balandžio 10 d. A. Kollroß užsisakė kogeneracinę jėgainę iš įmonės *G-GmbH* (toliau – GA). 2010 m. balandžio 12 d. GA patvirtino užsakymą ir už tiekiamą prekę pateikė 30 000 EUR avansinę sąskaitą faktūrą atskirai nurodydama 5 700 EUR PVM. Tuo pat metu A. Kollroß įregistravo atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos veiklą ir 2010 m. balandžio 19 d. atliko GA reikalaujamą išankstinį mokėjimą. 2010 m. liepos 15 d. GA pateikė antrą išankstinio mokėjimo sąskaitą faktūrą, kurioje buvo nurodytas 2010 m. balandžio 19 d. mokėjimas. Tiekimo data dar nebuvo nustatyta. Įrenginys nebuvo patiektas. Buvo iškelta GA bankroto byla, tačiau vėliau ji buvo nutraukta dėl nepakankamo turto. GA vardu veikę asmenys baudžiamąja tvarka buvo nuteisti dėl organizuotos grupės sukčiavimo ir sukčiavimo vykdant profesinę veiklą (88 atvejai), taip pat dėl tyčinio bankroto, dėl kurio nukentėjo kogeneracinių jėgainių pirkėjai. Vis dėlto iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nebuvo matyti, kad buvo sukčiaujama mokesčių srityje (16 ir 17 punktai).

Taip pat nustatyta, kad, siekdamas vykdyti elektros energijos gamybos veiklą E. Wirtl 2010 m. rugpjūčio 3 d. iš bendrovės *Gesellschaft zur Förderung erneuerbarer Energien mbH* (toliau – GB) užsisakė kogeneracinę jėgainę už 30 000 EUR, prie šios sumos buvo priskaičiuota 5 700 EUR PVM; prekę iš anksto buvo numatyta patiekti per keturiolika savaičių po šių sumų gavimo. 2010 m. rugpjūčio 27 d. E. Wirtl banko pavedimu atliko 35 700 EUR avansinį mokėjimą, kurio reikalautą 2010 m. rugpjūčio 6 d., ir gavo iš GB 2010 m. rugpjūčio 28 d. kogeneracinės jėgainės tiekimo sąskaitą faktūrą. 2010 m. spalio 25 d. E. Wirtl pateikė 2010 m. rugpjūčio mėn. preliminarį PVM deklaraciją, kurioje atlikta 5 700 EUR atskaita už šios kogeneracinės jėgainės įsigijimą. Jis taip pat nurodė Gepingeno mokesčių administratoriui, kad jis ketino išnuomoti šį turtą GB. Vis dėlto minėta kogeneracinė jėgainė niekada nebuvo patiekta. 2011 m. GB buvo

iškelta bankroto byla ir vienuolika GB grupės veikiančių asmenų buvo nuteisti baudžiamąja tvarka dėl organizuotos grupės sukčiavimo ir sukčiavimo vykdant profesinę veiklą (88 atvejai) (27–29 punktai).

Atitinkamai Vokietijos mokesčių administratoriai atsisakė leisti šiems fiziniams asmenims atskaityti pirkimo PVM už minėtas elektrines (18 ir 30 punktai).

Ginčui pasiekus teismus, šie nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą, pirmiausia prašydami išaiškinti, ar Direktyvos 2006/112 65 ir 167 straipsniai, susiję su PVM už išankstinį mokėjimą atskaitos sąlygomis, turi būti aiškinami vien objektyviai, o gal atsižvelgiant į informaciją, kad išankstinį mokėjimą atlikęs apmokestinamasis asmuo, esant tokioms aplinkybėms, kaip susiklosčiusios pagrindinėse bylose, žinojo arba turėjo žinoti, kad atitinkamų prekių tiekimas nebuvo įvykdytas dėl faktinių priežasčių, dėl kurių tiekėjų darbuotojai buvo nuteisti už sukčiavimą (36 punktas).

Dėl teisės atskaityti kartu su avansu sumokėtą pirkimo PVM, kai prekės dėl tiekėjo bankroto vėliau nebebuvo pristatytos (patiektos)

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal Direktyvos 2006/112 167 straipsnį teisė atskaityti pirkimo PVM atsiranda atsiradus prievolei apskaičiuoti mokesťį (37 punktas). Pagal šios direktyvos 63 straipsnį apmokestinimo momentas įvyksta ir prievolė jį apskaičiuoti atsiranda atlikus prekių tiekimą ar paslaugų teikimą (38 punktas). Vis dėlto Direktyvos 2006/112 65 straipsnyje, nukrypstant nuo išdėstytų nuostatų, numatyta, kad kai apmokėjimas atliekamas prieš tiekiant prekes ar teikiant paslaugas, prievolė apskaičiuoti mokesťį atsiranda gavus atlygį ir apskaičiuojama nuo gautos sumos. Kaip taisyklės, kuri priminta pirmesniame punkte, išimtis ši nuostata turi būti aiškinama griežtai (39 punktas). Taigi, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, tam, kad atsirastų prievolė apskaičiuoti PVM, reikia, kad visa su apmokestinimo momentu susijusi informacija, t. y. informacija apie būsimą prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, jau būtų žinoma ir, konkrečiai kalbant, kad šios prekės ar paslaugos būtų tiksliai identifiukuotos atliekant apmokėjimą (40 punktas). Todėl Direktyvos 2006/112 65 straipsnis negali būti taikomas, kai atliekant išankstinį mokėjimą neaišku, ar prekių tiekimas arba paslaugos teikimas bus atliktas (41 punktas). Iš to matyti, kad siekiant nustatyti prekių tiekimo arba paslaugų teikimo atlikimo tikrumą, nuo kurio priklauso prievolė apskaičiuoti su apmokėjimu susijusį PVM ir atitinkamos teisės į atskaitą atsiradimas, reikia atsižvelgti į mokėjimo atlikimo momentą (42 punktas).

Šiuo atveju iš dviejų nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą buvo matyti, kad tuo momentu, kai A. Kollroß ir E. Wirtl atliko atitinkamus išankstinius mokėjimus, prekės, kurios turėjo būti tiekimo dalykas, buvo aiškiai identifiukuotos. Konkrečiai kalbant, šių prekių charakteristikos ir kaina buvo aiškiai nurodytos (43 punktas). Taigi, kaip sprendė Teisingumo teismas, tokiomis aplinkybėmis, kaip buvo nagrinėjamos šiose pagrindinėse bylose, negalima atsisakyti galimam pirkėjui suteikti teisės į PVM už išankstinį mokėjimą atskaitą, nes šis išankstinis mokėjimas buvo atliktas ir gautas, o šio mokėjimo momentu visos svarbios būsimos tiekimo aplinkybės galėjo būti laikomos pirkėjui žinomomis, todėl atrodė, kad šis tiekimas tikrai bus atliktas (44 punktas). Ta aplinkybė, kad išankstinio mokėjimo momentu prekės tiekimo data tiksliai nežinoma, neleidžia daryti išvados, kad nėra žinomos svarbios apmokestinimo momento, būtent būsimos tiekimo, aplinkybės. Be to, šio patikslinimo nebuvimas pats savaime negali paneigti, kad šis tiekimas tikrai bus atliktas (45 punktas).

Tačiau, kaip pažymėjo Europos Sąjungos teisminė institucija, nacionalinės institucijos ir teismai turi atsisakyti šiam mokesčio mokėtojui leisti pasinaudoti šia teise, jeigu, atsižvelgiant į objektyvius veiksnus, įrodoma, kad išankstinio mokėjimo atlikimo momentu jis žinojo arba pagrįstai turėjo žinoti, jog šis prekių tiekimas ar paslaugų teikimas gali būti neatliktas (49 punktas). Iš tiesų, negali būti laikoma, kad toks apmokestinamasis asmuo ketina kaip sutarties šalis įvykdyti visus finansinius įsipareigojimus, susijusius su prekių tiekimu ar paslaugų teikimu, jeigu jis žinojo arba pagrįstai turėjo žinoti, kad nėra aišku, ar šis prekių tiekimas ar paslaugų teikimas bus atliktas (50 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

Direktyvos 2006/112/EB 65 ir 167 straipsnius reikia aiškinti taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, potencialiam nagrinėjamų prekių pirkėjui negali būti atsisakyta suteikti teisę į pridėtinės vertės mokesčio už atliktą išankstinį mokėjimą atskaitą, nes šis išankstinis mokėjimas buvo atliktas ir gautas, o šio mokėjimo momentu visos svarbios būsimos prekių tiekimo aplinkybės galėjo būti

laikomos pirkėjui žinomomis, todėl atrodė, jog šis prekių tiekimas aiškus. Vis dėlto minėtam pirkėjui gali būti atsisakyta suteikti tokią teisę, jeigu, atsižvelgiant į objektyvius veiksnius, nustatyta, kad išankstinio mokėjimo atlikimo momentu jis žinojo arba pagrįstai turėjo žinoti, kad šis prekių tiekimas buvo neaiškus.

<...>

[Prieiga internete](#)

KONKURENCIJA

2018 m. liepos 12 d. prejudicinis sprendimas byloje C-540/16 UAB „Spika“ ir kt. prieš Žuvininkystės tarnybą prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB (OL L 354, 2013, p. 22) (toliau – ir Reglamentas Nr. 1380/2013), 2 straipsnio 5 dalies c punkto, 16 straipsnio 6 dalies ir 17 straipsnio, taip pat dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16 ir 20 straipsnių išaiškinimo (1 punktas).

Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant keturių žvejybos sektoriuje veikiančių Lietuvos ūkio subjektų – UAB „Spika“, AB „Senoji Baltija“, UAB „Stekutis“ ir UAB „Prekybos namai „Aistra“ (toliau kartu – „Spika“ ir kt.) – ir Žuvininkystės tarnybos prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ginčą dėl šios tarnybos atlikto individualių papildomų žvejybos Baltijos jūroje galimybių 2015 m. paskirstymo (2 punktas).

Žvejybos Baltijos jūroje kvotų skyrimo komisija 2015 m. kovo 11 d. susitikime skyrė papildomų individualių žvejybos galimybių ūkio subjektams, kurie buvo pateikę dėl to prašymą, ir jas paskirstė taip: UAB „Banginis“ – 175 tonos strimelių ir 252 tonos šprotų; UAB „Grinvita“ – 29 tonos strimelių ir 49 tonos šprotų; UAB „Baltlanta“ – 23 tonos strimelių ir 16 tonų šprotų; UAB „Baltijos šprotai“ – 202 tonos strimelių ir 285 tonos šprotų (12 punktas). „Spika“ ir kt. užginčijo strimelių ir šprotų papildomų žvejybos galimybių paskirstymo teisėtumą pateikdamos Vilniaus apygardos administraciniam teismui skundą, kuriame prašė panaikinti minėto susitikimo protokolą ir teigė, jog bendrovėms „Grinvita“, „Baltlanta“, „Banginis“ ir „Baltijos šprotai“ skirtos individualios žvejybos galimybės buvo teisiškai nepagrįstos (13 punktas). 2015 m. lapkričio 6 d. sprendimu tas teismas atmetė „Spikos“ ir kt. skundą. Tada jos pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, t. y. Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, prašydamos panaikinti pirmojoje instancijoje priimtą sprendimą ir priimti naują sprendimą patenkinant jį skundą (14 punktas).

Dėl žvejybos galimybių paskirstymo metodo, kuris, nors ir grindžiamas skaidriu ir objektyviu paskirstymo kriterijumi, gali lemti skirtingą ūkio subjektų, valdančių su jos vėliava plaukiojančius žvejybos laivus, vertinimą

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1380/2013 16 straipsnio 6 dalis ir 17 straipsnis, taip pat Chartijos 16 ir 20 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame ši valstybė nustatė žvejybos galimybių paskirstymo metodą, kuris gali lemti skirtingą ūkio subjektų, valdančių su jos vėliava plaukiojančius žvejybos laivus, vertinimą (25 punktas).

Tam, kad būtų atsakyta į šį klausimą, visų pirma reikėjo nustatyti, ar žvejybos galimybių paskirstymo metodas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atitinka Reglamento Nr. 1380/2013 17 straipsnyje nustatytas sąlygas (26 punktas).

Remiantis minėto reglamento 16 straipsnio 6 dalimi, kiekviena valstybė narė turi nustatyti jai skirtų žvejybos galimybių paskirstymo su jos vėliava plaukiojantiems laivams metodą. Šiuo aspektu iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su 2002 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2371/2002 dėl žuvų išteklių apsaugos ir tausojančio naudojimo pagal Bendrąją žuvininkystės politiką (OL L 358, 2002, p. 59; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 4 sk., 5 t., p. 460) 20 straipsnio 3 dalimi, kuri atitinka Reglamento Nr. 1380/2013 16 straipsnio 6 dalį, matyti, kad įgyvendindamos pastarąjį reglamentą valstybės narės turi

diskreciją (šiuo klausimu žr. 2009 m. gegužės 5 d. Nutarties *Atlantic Dawn ir kt. / Komisija, C-372/08 P*, nepaskelbta Rink., EU:C:2009:287, 41 punktą). Remiantis Reglamento Nr. 1380/2013 17 straipsniu, naudodamosi šia diskrecija, valstybės narės turi taikyti „skaidrius ir objektyvius“ kriterijus (27–28 punktai).

Nagrinėjamu atveju Lietuvos Respublika jai skirtas žvejybos galimybes nutarė paskirstyti taikydama metodą, iš esmės grindžiamą „ankstesnių duomenų apie sužvejotus kiekius“ kriterijumi. Pagal šį kriterijų didžioji šių žvejybos galimybių dalis paskirstoma atsižvelgiant į ūkio subjekto pagauto konkrečios žuvų rūšies kiekio vidurkį per trejus metus, pasirinktus iš septynerių paskutinių kalendorinių metų (29 punktas).

Šis kriterijus aiškiai numatytas Reglamento Nr. 1380/2013 17 straipsnyje išvardijant kriterijus, kuriuos valstybės narės gali taikyti siekdamos paskirstyti joms skirtas žvejybos galimybes. Be to, dėl minėto kriterijaus yra priimta teisės nuostata, t. y. Žuvininkystės įstatymo 17¹ straipsnis, kuris, pateikiant nuorodą į atitinkamų ūkio subjektų istorinę dalį, grindžiamas objektyviais duomenimis, kuriuos kompetentingos valdžios institucijos galėtų įvertinti ir patikrinti (30 punktas). Tokiomis aplinkybėmis konstatuota, kad žvejybos galimybių paskirstymo metodas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atitinka Reglamento Nr. 1380/2013 17 straipsnyje nustatytus skaidrumo ir objektyvumo reikalavimus (31 punktas).

Dėl to, ar nustatant tokį paskirstymo metodą pažeidžiami Chartijos 16² ir 20³ straipsniai tuo atveju, jei šis metodas sukuria palankesnes sąlygas ūkio subjektams, turintiems duomenų apie sugautų žuvų kiekio istorinę dalį (toliau – istoriniai ūkio subjektai), ūkio subjekto, neturinčio tokios istorinės dalies ir pageidaujančio patekti į žvejybos rinką arba padidinti savo gamybą, nenaudai (toliau – neistoriniai ūkio subjektai), Teisingumo Teismas nurodė, kad iš tiesų, remiantis Teisingumo Teismo turima informacija, kurią turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas, istoriniai ūkio subjektai gali gauti žvejybos galimybių paprasčiausiai pateikdami kompetentingoms valdžios institucijoms ankstesnius duomenis apie sužvejotus kiekius, tačiau neistoriniams ūkio subjektams paskirstoma tik likusi žvejybos galimybių dalis, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikai suteiktos kvotos dalį, likusią šias galimybes paskirsčius pagal istorinę dalį. Taigi toks paskirstymo metodas gali, pirma, pakenkti neistorinių ūkio subjektų laisvei užsiimti verslu, apribodamas jų teisę vykdyti veiklą atitinkamoje rinkoje, ir, antra, lemti nepateisinamą skirtingą požiūrį į įvairių tipų ūkio subjektus (32–33 punktai). Priminta, kad remiantis Chartijos 16 straipsniu, laisvė užsiimti verslu pripažįstama pagal Sąjungos teisę. Šiuo straipsniu suteikiama apsauga apima laisvę užsiimti ekonomine ar komercine veikla, laisvę sudaryti sutartis ir konkurencijos laisvę (2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 25 punktas). Kiek tai susiję su Chartijos 20 straipsniu, pažymėta, kad jame įtvirtintas Sąjungos teisėje taikomas bendrasis vienodo požiūrio principas, pagal kurį reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent toks vertinimas būtų objektyviai pateisinamas (2017 m. liepos 5 d. Sprendimo *Fries*, C-190/16, EU:C:2017:513, 30 punktas) (34–35 punktai). Iš Chartijos 52 straipsnio 1 dalies matyti, kad bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Be to, remiantis proporcingumo principu, tokie apribojimai galimi tik tuo atveju, jei jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti (36 punktas). Pagrindinėje byloje nagrinėjamas žvejybos galimybių paskirstymo metodas buvo numatytas teisės akte, t. y. Žuvininkystės įstatyme. Be to, šiame įstatyme nustatytas, pirma, aukciono mechanizmas, leidžiantis neistoriniams ūkio subjektams gauti nepaskirstytų žvejybos galimybių, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikai paskirtos kvotos dalį, likusią šias galimybes paskirsčius pagal istorinę dalį. Šiame įstatyme taip pat iki 40 % apribojamos konkrečios žuvų rūšies žvejybos galimybės, kurios gali būti paskirtos kiekvienam ūkio subjektui. Todėl, kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamas paskirstymo metodas nelemia visiško atitinkamos rinkos uždarymo, juo nepakeičiama Chartijos 16 straipsniu užtikrinamos laisvės esmė (37–38 punktai). Taip pat Žuvininkystės įstatymas nepažeidžia vienodo požiūrio principo, ir, be kita ko, jo 17¹ straipsnio 4 dalyje yra įtvirtintos nuostatos, leidžiančios atsižvelgti į ypatingas ūkio subjektų situacijas. Todėl šiuo metodu nepakeičiama ir teisių, kurias įvairių tipų ūkio subjektai turi pagal Chartijos 20 straipsnį, esmė (39 punktas).

Vis dėlto dar reikia patikrinti, ar tokie Chartijos 16 ir 20 straipsniuose nustatyti laisvių apribojimai atitinka Sąjungos bendrojo intereso tikslą ir, jei taip, ar jais paisoma proporcingumo principo (40 punktas). Pasak Teisingumo Teismo, nacionalinės teisės akte yra nustatytos su Lietuvos vėliava plaukiojančių laivų žvejybos galimybės, taip reglamentuojant teisę žvejoti. Taigi šias priemones pateisina bendros žuvininkystės

² Laisvė užsiimti verslu pripažįstama pagal Sąjungos teisę ir nacionalinius teisės aktus bei praktiką.

³ Prieš įstatymą visi lygūs.

politikos tikslas, primintas Reglamento Nr. 1380/2013 2 straipsnio 1 dalyje, užtikrinti, kad žvejybos ir akvakultūros veikla būtų aplinkosauginiu požiūriu tvari ilguoju laikotarpiu. Be to, pagrindinėje byloje nagrinėjama žvejybos galimybių paskirstymo metodu, iš esmės grindžiamu istorine dalimi, siekiama užtikrinti, kad šios galimybės pirmenybės tvarka būtų suteiktos ūkio subjektams, valdantiems laivyną, kurio žvejybos pajėgumai iš principo yra tinkami atsižvelgiant į šias galimybes atitinkantį sugaunamų žuvų kiekį. Tokiomis aplinkybėmis šį metodą pateisina bendros žuvininkystės politikos tikslas, apie kurį kalbama Reglamento Nr. 1380/2013 2 straipsnio 5 dalies d punkte, ir jis leidžia išlaikyti toje nuostatoje numatytą ekonominį laivynų gyvybingumą. Taip pat tokio paskirstymo metodo nustatymą pateisina ir Reglamento Nr. 1380/2013 2 straipsnio 5 dalies f punkte nurodytas socialinis ir ekonominis tikslas, nes laivynų ekonominio gyvybingumo išsaugojimas leidžia istoriniams ūkio subjektams tęsti veiklą atitinkamoje rinkoje ir taip užtikrina tinkamą pragyvenimo lygį nuo žvejybos veiklos priklausomiems asmenims. Kadangi nacionalinės teisės aktu, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, siekiama Reglamente Nr. 1380/2013 nustatytą bendros žuvininkystės politikos tikslų, konstatuotina, kad jis atitinka Sąjungos pripažįstamą bendrojo intereso tikslą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį (41–44 punktai).

Dėl proporcingumo principo nurodyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, bendrai įvertinęs visas reikšmingas teises ir faktines aplinkybes, turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas atitinka pirmesniame punkte išdėstytas sąlygas. Kalbant apie tai, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas yra tinkamas juo siekiamiems bendrojo intereso tikslams įgyvendinti, reikia pažymėti, kad dėl jame numatyto žvejybos galimybių paskirstymo metodo šis teisės aktas leidžia, be kita ko, išvengti jūrų biologinių išteklių pereikvojimo ir jų atsinaujinimo trikdyto ar kliūčių. Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad istorinė dalis didinama 5 %, jei ūkio subjektai naudoja gamtines buveines tausojančius žvejybos būdus, ir net dar 5 %, jei šie subjektai naudoja mažiau teršiančius aplinką ir mažiau energijos sunaudojančius žvejybos laivus. Tokiomis aplinkybėmis minėtas teisės aktas yra tinkamas užtikrinti žvejybos veiklos tvarumui aplinkosauginiu požiūriu, numatytam Reglamento Nr. 1380/2013 2 straipsnio 1 dalyje (45–48 punktai).

Pridurta, kad atsižvelgimas į istorinius duomenis apie sužvejotus kiekius, kurį lemia pagrindinėje byloje nagrinėjamo paskirstymo metodo taikymas, leidžia istoriniams ūkio subjektams ateityje tikėtis gana stabilų žvejybos galimybių, palyginti su ankstesniais metais. Todėl šie ūkio subjektai gali, pirma, atlikti investicijų, dažnai didelių, kurias jie įgyvendino siekdami vykdyti veiklą atitinkamoje rinkoje, amortizaciją ir, antra, planuoti veiklą, kuri būtina siekiant užtikrinti jų valdomo laivyno veiksmingumą išlaikymą. Vadinas, pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas ir jame nustatytas žvejybos galimybių paskirstymo metodas taip pat yra tinkami socialinių ir ekonominių tikslų, kuriais grindžiami Reglamento Nr. 1380/2013 2 straipsnio 5 dalies d ir f punktai, įgyvendinimui užtikrinti (49–50 punktai).

Kiek tai susiję su tuo, ar šis metodas lemia Chartijos 16 ir 20 straipsniuose įtvirtintų laisvių apribojimus, viršijančius tai, kas būtina pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės aktu siekiamiems tikslams įgyvendinti, pažymėta, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą visų pirma matyti, jog istorinė dalis gali būti padidinta ar sumažinta remiantis tam tikrais kriterijais, visų pirma aplinkosauginiais ar tais, kurie padeda vystyti vietos ekonomiką. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad istorinė dalis mažinama 2 % ar 0,5 % atitinkamai už kiekvieną sunkų ar sunkiu nepripažintą pažeidimą, padarytą per referencinius metus, nurodytus Žuvininkystės įstatymo 17¹ straipsnio 1 dalyje. Be to, vienas istorinis ūkio subjektas negali turėti daugiau kaip 40 % Lietuvos Respublikai skirtų konkrečios žuvų rūšies žvejybos galimybių. Galiausiai, kaip jau pažymėta šiame sprendime, žvejybos galimybių dalis, kuri laikantis pirmenybės tvarkos nebuvo paskirta istoriniams ūkio subjektams ir kuri turi sudaryti ne mažiau kaip 5 % Lietuvos Respublikai skirtų žvejybos galimybių, surengiant aukcioną paskirstoma kitiems ūkio subjektams, valdantiems su Lietuvos vėliava plaukiojančius laivus. Tokiomis aplinkybėmis pagrindinėje byloje nagrinėjamas žvejybos galimybių paskirstymo metodas ne tik nelemia to, kad žvejybos galimybės suteikiamos tik istoriniams ūkio subjektams atsižvelgiant į atitinkamas jų istorines dalis, bet ir leidžia nustatyti šių dalių svorį remiantis tam tikrais objektyviais veiksniais. Taigi šis paskirstymo metodas neviršija to, kas būtina pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės aktu siekiamiems bendrojo intereso tikslams įgyvendinti, todėl nepažeidžia proporcingumo principo (51–55 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB, 16 straipsnio 6 dalis, 17 straipsnis ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 ir 20 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jiems neprieštarauja valstybės narės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame ši valstybė nustatė žvejybos galimybių paskirstymo metodą, kuris, nors ir grindžiamas skaidriu ir objektyviu paskirstymo kriterijumi, gali lemti skirtingą ūkio subjektų, valdančių su jos vėliava plaukiojančius žvejybos laivus, vertinimą, jei šiuo metodu siekiama vieno ar kelių Europos Sąjungos pripažįstamų bendrojo intereso tikslų ir paisoma proporcingumo principo.

[Prieiga internete](#)

ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

2018 m. birželio 5 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-210/16 *Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein prieš Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH*

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 13 sk., 15 t., p. 355) (toliau – ir Direktyva 95/46) išaiškinimo (1 punktas).

Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein (Šlėzvingo-Holšteino nepriklausoma regioninė duomenų apsaugos institucija, Vokietija) (toliau – ULD) ir pagal privatinę teisę įsteigtos mokymo bendrovės Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH (toliau – Wirtschaftsakademie) ginčą dėl pastarajai skirto ULD įpareigojimo deaktyvinti Facebook socialinio tinklo (toliau – Facebook) svetainėje esantį gerbėjų tinklalapį (2 punktas).

Wirtschaftsakademie teikia mokymo paslaugas per Facebook esantį gerbėjų tinklalapį. Gerbėjų tinklalapiai – tai vartotojų paskyros, kurias per Facebook gali konfigūruoti fiziniai asmenys arba įmonės. Šiuo tikslu gerbėjų tinklalapio autorius, užsiregistravęs Facebook, gali naudoti šio tinklo sukurtą platformą, siekdamas prisistatyti šio socialinio tinklo vartotojams ir gerbėjų tinklalapyje apsilankiusiems asmenims, taip pat skelbti įvairaus pobūdžio pranešimus žiniasklaidos ir nuomonės formavimo rinkoje. Gerbėjų tinklalapių administratoriai gali gauti anoniminius statistinius duomenis apie šių tinklalapių lankytojus, naudodami įrankį Facebook Insight, kurį Facebook jiems suteikia nemokamai naudotis nekeičiamomis sąlygomis. Šie duomenys renkami naudojant slapukus, kurių kiekvienas turi unikalų naudotojo kodą; jie veikia dvejus metus ir Facebook juos išsaugo gerbėjų tinklalapyje apsilankiusio asmens kompiuterio standžiajame diske arba bet kurioje kitoje laikmenoje. Naudotojo numeris, kurį galima susieti su Facebook prisiregistravusių vartotojų prisijungimo duomenimis, gaunamas ir tvarkomas atidarant gerbėjų tinklalapius. Šiuo klausimu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nei Wirtschaftsakademie, nei Facebook Ireland Ltd nepranešė apie slapukų išsaugojimo operaciją ir veikimą arba apie tolesnį duomenų tvarkymą, bent jau pagrindinėje byloje reikšmingu laikotarpiu (14–15 punktai).

2011 m. lapkričio 3 d. sprendimu ULD nurodė Wirtschaftsakademie deaktyvinti gerbėjų tinklalapį, kurį ji sukūrė Facebook interneto adresu www.facebook.com/wirtschaftsakademie; neįvykdžius šio nurodymo per nustatytą terminą, numatyta skirti baudą, motyvuojant tuo, kad nei Wirtschaftsakademie, nei Facebook nepraneša gerbėjų tinklalapio lankytojams, kad naudojamos slapukus renka jų asmens duomenis, paskui juos tvarko. Wirtschaftsakademie apskundė šį sprendimą, iš esmės teigdama, kad pagal taikytiną duomenų apsaugos teisę ji nėra atsakinga nei už Facebook atliekamą duomenų tvarkymą, nei už jos diegiamus slapukus (16 punktas).

Ginčui dėl to, ar Facebook esančio gerbėjų tinklalapio administratorius yra „atsakingas subjektas“, pasiekus Bundesverwaltungsgericht (Federalinį administracinį teismą), pastarasis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus (19, 24 punktai).

Dėl Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkto sąvokos „duomenų valdytojas“ aiškinimo kaip apimančios socialiniame tinkle esančio gerbėjų tinklalapio administratorių

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 95/46 2 straipsnio d dalyje sąvoka „duomenų valdytojas“ apibrėžiama plačiai, kaip reiškianti tokį fizinį ar juridinį asmenį, valstybės valdžios instituciją, agentūrą ar bet kurį kitą organą, kuris vienas ar drauge su kitais nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus (27 punktą). Aptariamam atveju *Facebook Inc.*, o ES atžvilgiu – *Facebook Ireland* apima sąvoka „duomenų valdytojas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktą; tai nebuvo ginčijama šioje byloje (30 punktą).

Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar ir kokių mastu *Facebook* esančio gerbėjų tinklalapio, kaip antai *Wirtschaftsakademie*, administratorius prisideda, kiek tai susiję su šiuo tinklalapiu, prie šiame gerbėjų tinklalapyje apsilankusių asmenų asmens duomenų tvarkymo tikslų ir priemonių nustatymo drauge su *Facebook Ireland* ir *Facebook Inc.*, dėl to taip pat gali būti laikomas „duomenų valdytoju“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktą (31 punktą).

Konstatuota, kad bet kuris asmuo, norintis sukurti *Facebook* gerbėjų tinklalapį, su *Facebook Ireland* sudaro specialią sutartį dėl tokio tinklalapio atidarymo ir pasirašydamas sutinka su tokio tinklalapio naudojimo sąlygomis, įskaitant susijusių slapukų politiką, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas (32 punktą).

Iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos buvo matyti, kad gerbėjų tinklalapio sukūrimas *Facebook* apima veiksmus, kuriais administratorius parenka nustatymus, atsižvelgdamas, be kita ko, į jo tikslinę auditoriją ir į veiklos valdymo ir skatinimo tikslus, o šie nustatymai turi įtakos asmens duomenų tvarkymui, siekiant parengti statistinę informaciją remiantis apsilankymais gerbėjų tinklalapyje. Administratorius gali, pasitelkdamas jam *Facebook* suteiktais naudotis filtrais, nustatyti kriterijus, pagal kuriuos ši statistika turi būti rengiama, ir net nurodyti asmenų, kurių asmens duomenis panaudos *Facebook*, kategorijas. Todėl Teisingumo Teismas nustatė, kad *Facebook* esančio gerbėjų tinklalapio administratorius prisideda prie šio tinklalapio lankytojų asmens duomenų tvarkymo (36 punktą).

Konkrečiai gerbėjų tinklalapio administratorius gali prašyti pateikti – taigi, ir prašyti, kad jie būtų tvarkomi, – demografinius duomenis apie jo tikslinę auditoriją, be kita ko, tendencijas, susijusias su jo tikslinės auditorijos amžiumi, lytimi, artimais santykiais ir profesine situacija, informaciją apie gyvenimo būdą ir interesų centrus, taip pat informaciją, susijusią su jo tinklalapio lankytojų pirkiniais ir elgesiu apsiperkant internete, juos labiausiai dominančių prekių ar paslaugų kategorijas, taip pat geografinius duomenis, leidžiančius gerbėjų tinklalapio administratoriui sužinoti, kur taikyti specialias nuolaidas ar organizuoti renginius, ir apskritai savo siūlomą informaciją panaudoti kuo tikslingiau (37 punktą).

Tokiomis aplinkybėmis manyta, kad *Facebook* esančio gerbėjų tinklalapio administratorius, kaip antai *Wirtschaftsakademie*, parinkdamas nustatymus visų pirma pagal tikslinę auditoriją ir veiklos valdymo ir skatinimo tikslus, dalyvauja gerbėjų tinklalapio lankytojų asmens duomenų tvarkymo ir priemonių nustatymo veikloje. Todėl jis kartu su *Facebook Ireland* turi būti laikomas tokių duomenų valdytoju, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktą (39 punktą).

Dėl Direktyvos 95/46 4 ir 28 straipsnių aiškinimo valstybės narės priežiūros institucijos įgaliojimų kontekste

Teisingumo Teismas nurodė, kad iš kartu aiškinamų Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatos ir 28 straipsnio 1 ir 3 dalių matyti, kad tuo atveju, kai pagal jos 4 straipsnio 1 dalies a punktą taikytina priežiūros institucijos valstybės narės nacionalinė teisė, dėl aplinkybės, kad nagrinėjamas tvarkymas atliekamas duomenų valdytojo padaliniiui vykdant veiklą valstybės narės teritorijoje, ši priežiūros institucija gali įgyvendinti visus jai šioje teisėje suteiktus įgaliojimus dėl šio padalinio, neatsižvelgdama į tai, ar duomenų valdytojas turi padalinių ir kitose valstybėse narėse (52 punktą).

Toliau Teisingumo Teismas, siekdamas nustatyti, ar tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, priežiūros institucija gali pagrįstai įgyvendinti įgaliojimus dėl jos valstybės narės teritorijoje esančio padalinio, kurie jai suteikti nacionalinėje teisėje, tikrino, ar tenkinamos dvi Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytos sąlygos: pirma, ar tai yra „duomenų valdytojo padalinys“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, ir, antra, ar šis tvarkymas atliekamas šiam padaliniiui „vykdant veiklą“, kaip tai suprantama pagal tą pačią nuostatą (53 punktą).

Šioje byloje neginčyta, kad Facebook Inc., kaip asmens duomenų valdytojas, kartu su Facebook Ireland turi nuolatinį padalinį Vokietijoje, t. y. Facebook Germany Hamburge, ir kad ši bendrovė vykdo realią ir efektyvią veiklą toje valstybėje narėje. Taigi tai yra „padalinys“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktą (55 punktas). Facebook Germany yra atsakinga už reklamos vietų pardavimo skatinimą ir pardavimą ir vykdo veiklą, skirtą Vokietijoje gyvenantiems asmenims (58 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kad, viena vertus, toks socialinis tinklas, koks yra *Facebook*, daugiausia pajamų gauna iš reklamos, platinamos interneto tinklalapiuose, kuriuos sukuria vartotojai ir kuriuose jie lankosi, ir, kita vertus, Vokietijoje esantis *Facebook* padalinys skirtas šioje valstybėje narėje užtikrinti reklamai skirtų vietų pardavimo skatinimui ir pardavimui, kad *Facebook* teikiamos paslaugos būtų pelningos, reikia manyti, kad šio padalinio veikla yra neatsiejama nuo pagrindinėje byloje nagrinėjamo asmens duomenų tvarkymo, už kurį bendrai atsakingos *Facebook Inc.* kartu su *Facebook Ireland*. Vadinas, toks duomenų tvarkymas turi būti vertinamas kaip atliekamas duomenų valdytojo padaliniiui vykdamas veiklą valstybės narės teritorijoje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktą (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 13 d. sprendimo *Google Spain ir Google*, C-131/12, EU:C:2014:317, 55 ir 56 punktas) (60 punktas).

Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjama duomenų tvarkymui pagal Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktą taikoma Vokietijos teisė, Vokietijos priežiūros institucija turėjo kompetenciją taikyti šią teisę minėtam duomenų tvarkymui, kaip reikalaujama pagal šios direktyvos 28 straipsnio 1 dalį, taip pat ši priežiūros institucija buvo kompetentinga įgyvendinti visus įgaliojimus, turimus pagal nacionalines nuostatas, kuriomis Direktyvos 95/46 28 straipsnio 3 dalis perkeliama į nacionalinę teisę (61–62 punktai).

Aplinkybė, kad sprendimų priėmimo strategijas renkant ir tvarkant Sąjungos teritorijoje gyvenančių asmenų duomenis tvirtina trečiojoje valstybėje įsteigta patronuojančioji bendrovė, kokia šioje byloje yra Facebook Inc., negali paneigti valstybės narės teisės reglamentuojamos priežiūros institucijos kompetencijos dėl šių duomenų valdytojo padalinio, esančio tos pačios valstybės teritorijoje (63 punktas).

Dėl Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punkto ir 28 straipsnio 3 ir 6 dalių aiškinimo valstybės narės priežiūros institucijai ketinant įgyvendinti įgaliojimus imtis priemonių

Teisingumo Teismas apibendrina, jog niekas neįpareigoja priežiūros institucijos, kurios kompetencija pripažįstama pagal nacionalinę teisę, laikytis tokios pačios pozicijos, kokios laikosi kita panašioje padėtyje esanti priežiūros institucija (70 punktas). Taip pat Teismas priminė, jog atsižvelgiant į tai, kad pagal Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 95/46 28 straipsnį nacionalinės priežiūros institucijos įgaliosos kontroliuoti, kaip laikomasi Sąjungos taisyklių dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis, kiekviena iš jų turi kompetenciją patikrinti, ar asmens duomenų tvarkymas valstybės narės, kuriai ji priklauso, teritorijoje atitinka Direktyvoje 95/46 nustatytus reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. sprendimo *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, 47 punktą) (71 punktas).

Kadangi Direktyvos 95/46 28 straipsnis iš esmės taikomas bet kokiam asmens duomenų tvarkymui, net esant kitos valstybės narės priežiūros institucijos sprendimui, priežiūros institucija, į kurią kreipėsi asmuo su prašymu dėl jo teisių ir laisvių apsaugos tvarkant su juo susijusius asmens duomenis, turi visiškai nepriklausomai išnagrinėti, ar šių duomenų tvarkymas atitinka minėtos direktyvos reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. sprendimo *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, 57 punktą) (72 punktas).

Padaryta išvada, kad pagal Direktyva 95/46 sukurta sistema ULD turėjo teisę vertinti pagrindinėje byloje nagrinėjamų duomenų tvarkymo teisėtumą, nepriklausomai nuo Airijos priežiūros institucijos vertinimo (73 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 2 straipsnio d punktas turi būti aiškinamas taip, kad sąvoka „duomenų valdytojas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima socialiniame tinkle esančio gerbėjų tinklalapio administratorių.

2. Direktyvos 95/46 4 ir 28 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai įmonė, įsteigta už Sąjungos ribų, turi kelis padalinius skirtingose valstybėse narėse, valstybės narės priežiūros institucija gali naudotis jai pagal šios direktyvos 28 straipsnio 3 dalį suteiktais įgaliojimais dėl tos valstybės narės teritorijoje įsteigto šios įmonės padalinio, net jei, remiantis užduočių paskirstymu grupės viduje, pirma, šis

padalinys yra atsakingas tik už reklamai skirtos vietos pardavimą ir kitą rinkodaros veiklą tos valstybės narės teritorijoje ir, antra, išimtinė atsakomybė už asmens duomenų rinkimą ir tvarkymą visoje Sąjungos teritorijoje tenka kitoje valstybėje narėje įsteigtam padaliniui.

3. Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktą ir 28 straipsnio 3 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad, kai vienos valstybės narės priežiūros institucija ketina dėl šios valstybės narės teritorijoje įsteigto subjekto įgyvendinti įgaliojimus imtis priemonių, kurie nurodyti šios direktyvos 28 straipsnio 3 dalyje, dėl asmens duomenų apsaugos taisyklių pažeidimų, kuriuos padarė už šių duomenų tvarkymą atsakingas trečiasis asmuo, turintis registruotą buveinę kitoje valstybėje narėje, ši priežiūros institucija turi kompetenciją, nepriklausomai nuo kitos valstybės narės priežiūros institucijos, vertinti tokio duomenų tvarkymo teisėtumą ir gali įgyvendinti savo įgaliojimus imtis veiksmų dėl jos teritorijoje įsteigto subjekto, prieš tai nepaprašiusi tos kitos valstybės narės priežiūros institucijos imtis veiksmų.

[Prieiga internete](#)

2018 m. liepos 10 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-25/17 *Tietosuojavaltuutettu prieš Jehovan todistajat – uskonnollinen yhdyskunta*

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355) (toliau – ir Direktyva 95/46) 2 straipsnio c ir d punktų ir 3 straipsnio, siejamų su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 10 straipsnio 1 dalimi, išaiškinimo (1 punktas). Šis prašymas pateiktas byloje, iniciuotoje *tietosuojavaltuutettu* (duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas, Suomija), kurioje keliamas klausimas dėl *tietosuojalautakunta* (Duomenų apsaugos komisija, Suomija) sprendimo uždrausti *Jehovan todistajat – uskonnollinen yhdyskunta* (Jehovos liudytojų religinė bendruomenė, toliau – Jehovos liudytojų bendruomenė) rinkti ar tvarkyti asmens duomenis vykdant tikėjimo skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, kai nesilaikoma asmens duomenų tvarkymą reglamentuojančiuose Suomijos teisės aktuose nustatyty reikalavimų (2 punktas).

Pagrindinėje byloje 2013 m. rugsėjo 17 d. duomenų apsaugos priežiūros pareigūno prašymu Duomenų apsaugos komisija priėmė sprendimą, kuriuo Jehovos liudytojų bendruomenei uždraudė rinkti ar tvarkyti asmens duomenis šios bendruomenės nariams vykdant skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, kai nesilaikoma tokių duomenų tvarkymui keliamų teisinių reikalavimų, numatytų Įstatymo Nr. 523/1999 8 ir 12 straipsniuose. Be to, remdamasi minėto įstatymo 44 straipsnio 2 dalimi, Duomenų apsaugos komisija šiai bendruomenei nurodė per šešių mėnesių terminą užtikrinti, kad asmens duomenys nebūtų renkami šios bendruomenės tikslams nesilaikant minėtų reikalavimų (11 punktas). Savo sprendimo motyvuose Duomenų apsaugos komisija nurodė, kad Jehovos liudytojų bendruomenės narių atliekamas nurodytas duomenų rinkimas pagal minėtą įstatymą reiškia asmens duomenų tvarkymą ir kad šių duomenų valdytojai yra ir ši bendruomenė, ir jos nariai (12 punktas). Jehovos liudytojų bendruomenė apskundė šį sprendimą teismui (13 punktas). Bylą nagrinėjantis *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus (24 punktas).

Dėl asmens duomenų rinkimo, kurį, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, atlieka religinės bendruomenės nariai, vertinimo

Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalį, siejamą su Chartijos 10 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, kad asmens duomenų rinkimas, kurį, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, atlieka religinės bendruomenės nariai, ir tolesnis tokių duomenų tvarkymas laikytini asmens duomenų tvarkymu vykdant šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje nurodytą veiklą, ar tai yra fizinių asmenų atliekamas asmens duomenų tvarkymas užsiimant tik asmenine ar namų ūkio veikla, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką (34 punktas).

Teisingumo teismas pažymėjo, kad asmens duomenų rinkimas, kurį, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, atlieka Jehovos liudytojų bendruomenės nariai, yra išimtinai privačių asmenų religinė veikla. Iš to darytina išvada, kad tokia veikla nėra valstybės valdžios institucijų veikla, taigi, jos negalima prilyginti Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje nurodytai veiklai (39 punktas).

Teismas konstatavo, jog nors taip religinės bendruomenės narių atliekama tikėjimo skelbimo „nuo durų iki durų“ veikla yra saugoma pagal Chartijos 10 straipsnio 1 dalį kaip skelbėjo ar skelbėjų tikėjimo išpažinimas, ši aplinkybė nereiškia, kad tokia veikla yra tik asmeninė ar namų ūkio veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką (49 punktas). Tokia tikėjimo skelbimo veikla peržengia tikėjimą skelbiančio religinės bendruomenės nario privačios sferos ribas (50 punktas).

Dėl Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punkte įtvirtintos sąvokos „susistemintas rinkinys“ aiškinimo

Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje įtvirtinta sąvoka „susistemintas rinkinys“ apima visumą asmens duomenų, kurie surinkti vykdant skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą ir kuriuos sudaro aplankytojų asmenų vardai, pavardės, adresai ir kita su jais susijusi informacija, jeigu šiuos duomenis praktiškai galima lengvai rasti siekiant juos vėliau naudoti, ar vis dėlto tam, kad minėta sąvoka apimtų tokią duomenų visumą, joje turi būti konkrečių kortelių, sąrašų ar kitų paieškos sistemų (52 punktas).

Pažymėta, kad iš Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punkto matyti, jog sąvoka „susistemintas rinkinys“ apima „bet kurį susistemintą pagal specifinius kriterijus prienamų asmens duomenų rinkinį, kuris gali būti centralizuotas, decentralizuotas arba suskirstytas funkcinio ar geografinio pagrindu“ (55 punktas). Šioje nuostatoje sąvoka „susistemintas rinkinys“ apibrėžiama plačiai, be kita ko, kaip apimanti „bet kurį“ susistemintą asmens duomenų rinkinį (56 punktas).

Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo konstatuotų faktų buvo matyti, kad vykdant pagrindinėje byloje nagrinėjamą skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą surinkti duomenys įrašomi į atmintines, remiantis paskirstymu pagal geografines zonas, siekiant palengvinti vėlesnių vizitų pas jau lankytus asmenis organizavimą. Tokiose atmintinėse kaupiama ne tik informacija apie pasikalbėjimų, susijusių su aplankyto asmens įsitikinimais, turinį, bet ir nurodomas jo vardas, pavardė ir adresas. Be to, ši informacija ar bent jau jos dalis naudojama sudarant sąrašus, kuriuos tvarko Jehovos liudytojų bendruomenės parapijos ir kuriuose nurodomi asmenys, nepageidaujantys, kad pas juos toliau lankytųsi tikėjimą skelbiantys šios bendruomenės nariai (59 punktas).

Taigi, vykdant skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą surinkti duomenys yra susisteminti pagal kriterijus, nustatytus atsižvelgiant į tokio rinkimo tikslą, būtent pasirengti vėlesniems vizitams ir tvarkyti asmenų, kurie nepageidauja būti toliau lankomi, sąrašus. Šie kriterijai, kurie, be kita ko, apima aplankytojų asmenų vardą, pavardę ir adresą, jų įsitikinimus ar pageidavimą nebūti toliau lankomiems, parenkami taip, kad sudarytų galimybę lengvai surasti su konkrečiais asmenimis susijusius duomenis (60 punktas).

Šiuo aspektu pažymėta, kad klausimas, pagal kokį konkrečiai kriterijų ir kokia tiksliai forma praktiškai susisteminama asmens duomenų, surinktų kiekvieno iš tikėjimą skelbiančių narių, visuma, neturi reikšmės, jeigu remiantis tokia duomenų visuma galima lengvai rasti su konkrečiu aplankytu asmeniu susijusius duomenis, o tai, atsižvelgdamas į visas pagrindinės bylos aplinkybes, turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (62 punktas).

Dėl religinės bendruomenės kartu su tikėjimą skelbiančiais jos nariais laikymo asmens duomenų, kuriuos tokie nariai renka vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, valdytoja

Savo trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktas, siejamas su Chartijos 10 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį religinę bendruomenę kartu su tikėjimą skelbiančiais jos nariais galima laikyti duomenų, kuriuos tokie nariai renka vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, kurią ši bendruomenė organizuoja, koordinuoja ir skatina, valdytoja, ir ar šiuo tikslu būtina, kad tokia bendruomenė turėtų galimybę susipažinti su šiais duomenimis arba kad būtų įrodyta, jog ji savo nariams davė rašytinius nurodymus arba pavedimus dėl tokių duomenų tvarkymo (63 punktas).

Kaip aiškiai nurodyta Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkte, sąvoka „duomenų valdytojas“ apima fizinį ar juridinį asmenį, kuris „vienas ar drauge su kitais“ nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus. Taigi, ši sąvoka nebūtinai reiškia vieną fizinį ar juridinį asmenį ir gali apimti kelis asmenis, dalyvaujančius tvarkant šiuos duomenis, kurių kiekvienam atitinkamai galioja duomenų apsaugai taikomos

teisės normos (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein*, C-210/16, EU:C:2018:388, 29 punktą) (65 punktas). Taip pat pažymėta, kad nei remiantis Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkto formuluote, nei kuria nors kita šios direktyvos nuostata negalima teigti, jog asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus duomenų valdytojas turi nustatyti duodamas rašytinius nurodymus arba pavedimus (67 punktas). Tačiau fizinis ar juridinis asmuo, kuris siekdamas savo tikslų daro įtaką asmens duomenų tvarkymui ir dėl to dalyvauja nustatant tokio tvarkymo tikslus ir būdus, gali būti laikomas duomenų valdytoju, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktą (68 punktas). Be to, tai, kad pagal šią nuostatą keli asmenys gali būti atsakingi už tą patį tvarkymą, nereiškia, kad kiekvienas iš jų turi turėti galimybę susipažinti su atitinkamais asmens duomenimis (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein*, C-210/16, EU:C:2018:388, 38 punktą) (69 punktas).

Teismas nustatė, kad aplankytų asmenų asmens duomenys renkami ir vėliau tvarkomi siekiant įgyvendinti Jehovos liudytojų bendruomenės tikslą skleisti jos išpažįstamą tikėjimą; taigi, duomenis renka ir vėliau tvarko tikėjimą skelbiantys jos nariai siekdami šios bendruomenės tikslų. Be to, Jehovos liudytojų bendruomenei ne tik bendrai žinoma, kad taip duomenys tvarkomi siekiant skleisti jos išpažįstamą tikėjimą, ji taip pat organizuoja ir koordinuoja savo narių atliekamo skelbimo veiklą, be kita ko, priskirdama atskiriems skelbėjams konkrečias veiklos zonas (71 punktas). Remiantis šiomis aplinkybėmis padaryta išvada, kad Jehovos liudytojų bendruomenė skatina tikėjimą skelbiančius savo narius vykdant skelbimo veiklą tvarkyti asmens duomenis (72 punktas).

Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos buvo matyti, kad organizuodama, koordinuodama ir skatindama savo narių vykdomą skelbimo veiklą, skirtą jos išpažįstamam tikėjimui skleisti, Jehovos liudytojų bendruomenė kartu su tikėjimą skelbiančiais savo nariais dalyvauja nustatant aplankytų asmenų asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus; vis dėlto tai, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes, turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (73 punktas). Šios išvados negali paneigti SESV 17 straipsnyje įtvirtintas religinių bendruomenių organizacinės autonomijos principas. Kiekvieno asmens pareiga laikytis asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių Sąjungos teisės normų negali būti laikoma tokių bendruomenių organizacinės autonomijos ribojimu (pagal analogiją žr. 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 58 punktą) (74 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 3 straipsnio 2 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad asmens duomenų rinkimas, kurį, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, atlieka religinės bendruomenės nariai, ir tolesnis tokių duomenų tvarkymas nelaikytini asmens duomenų tvarkymu vykdant šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje nurodytą veiklą ir tai nėra fizinių asmenų atliekamas asmens duomenų tvarkymas užsiimant tik asmenine ar namų ūkio veikla, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

2. Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje įtvirtinta sąvoka „susistemintas rinkinys“ apima visumą asmens duomenų, kurie surinkti vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą ir kuriuos sudaro aplankytų asmenų vardai, pavardės, adresai ir kita su jais susijusi informacija, jeigu šie duomenys susisteminti pagal nustatytus kriterijus, kurie praktiškai sudaro galimybę tokius duomenis lengvai rasti siekiant juos toliau naudoti. Kad ši sąvoka apimtų tokią duomenų visumą, nebūtina, kad joje būtų konkrečių kortelių, sąrašų ar kitų paieškos sistemų.

3. Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktas, siejamas su Pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį religinę bendruomenę kartu su tikėjimą skelbiančiais jos nariais galima laikyti asmens duomenų, kuriuos tokie nariai renka vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, kurią ši bendruomenė organizuoja, koordinuoja ir skatina, valdytoja, ir nebūtina, kad tokia bendruomenė turėtų galimybę susipažinti su šiais duomenimis, taip pat nereikia įrodyti, kad ji savo nariams davė rašytinius nurodymus arba pavedimus dėl tokių duomenų tvarkymo.

[Prieiga internete](#)

2018 m. rugpjūčio 7 d. prejudicinis sprendimas byloje C-561/16
Saras Energía SA prieš Administración del Estado Tribunal Supremo

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012, p. 1 ir klaidų ištaisymas OL L 113, 2013, p. 24), 7 straipsnio 1, 4 ir 9 dalių ir 20 straipsnio 4 ir 6 dalių išaiškinimo.

Prašymą pateikęs teismas pateikė šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar su Direktyvos [2012/27] 7 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 9 dalimi suderinamos valstybės narės teisės normos, kuriomis įtvirtinama nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų, kurių pagrindinis įgyvendinimo būdas yra metinės piniginės įmokos į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą, sistema, įsteigta pagal minėtos direktyvos 20 straipsnio 4 dalies nuostatas?

2. Ar su Direktyvos [2012/27] 7 straipsnio 1 dalimi ir 20 straipsnio 6 dalimi suderinamos valstybės narės teisės normos, kuriose kaip alternatyva piniginėms įmokoms į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą numatyta galimybė energijos taupymo įpareigojimus įvykdyti įrodant sutaupytos energijos kiekius?

3. Jei į pirmesnį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar su Direktyvos [2012/27] 7 straipsnio 1 dalimi ir 20 straipsnio 6 dalimi suderinama nuostata, kurioje numatyta minėta alternatyvi energijos taupymo įpareigojimų įvykdymo galimybė, jeigu realus jos buvimas priklauso nuo to, ar pasinaudodama savo diskrecija vyriausybė nustato jos įgyvendinimo tvarką teisės aktuose? Ar tokios normos yra suderinamos [su Direktyva 2012/27], jeigu vyriausybė neįtvirtina minėtos alternatyvios įgyvendinimo tvarkos?

4. Ar su Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 1 ir 4 dalimis suderinama nacionalinė sistema, pagal kurią šalimis, įpareigotomis laikytis energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų, laikomi tik dujų ir elektros energijos pardavėjai ir didmeninės prekybos naftos produktais ir suskystomis naftos dujomis subjektai, o jomis nelaikomi dujų ir elektros energijos skirstytojai ir mažmeninės prekybos naftos produktais ir suskystintomis naftos dujomis įmonės?

5. Jei atsakymas į pirmesnį klausimą būtų teigiamas, ar su direktyvos [2012/27] 7 straipsnio 1 ir 4 dalimis suderinama tai, kad dujų ir elektros energijos pardavėjai ir didmeninės prekybos naftos produktais ir suskystomis naftos dujomis subjektai apibrėžiami kaip įpareigosios šalys nenurodant priežasčių, kodėl prie jų nepriskiriami dujų ir elektros energijos skirstytojai ir mažmeninės prekybos naftos produktais ir suskystintomis naftos dujomis įmonės?

Dėl galimybės pasiekti energijos taupymo tikslus kitais būdais, negu mokant metinę įmoką į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą

Pirmais trimis byloje iškeltais prejudiciniais klausimais iš esmės buvo siekiama išsiaiškinti, ar Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 1 ir 9 dalys ir 20 straipsnio 4 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose kaip pagrindinis būdas vykdyti įpareigojimus dėl energijos vartojimo efektyvumo nustatyta metinės įmokos į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą sistema, nenumatant galimybės įpareigotosioms šalims veiksmingai ir tiesiogiai pasiekti energijos taupymo tikslus, užuot mokėjus tą įmoką.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad remiantis Direktyva 2012/27 Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino valstybėms narėms palikti plačią diskreciją nustatant priemones, kuriomis galima pasiekti tos direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatytus energijos taupymo tikslus. Nacionalinio energijos vartojimo efektyvumo fondo steigimas pagal Direktyvos 2012/27 20 straipsnio 4 dalį yra viena iš tinkamų priemonių, leidžiančių taupyti energiją. Tačiau tam, kad valstybės narės nustatytai sistemai būtų taikoma tos direktyvos 7 straipsnio 1 dalis, reikia, kad ta sistema būtų susijusi su energijos taupymo įpareigojimais, kuriuos suinteresuotosios įmonės gali pasiekti pačios per galutinius vartotojus.

Remiantis Direktyvos 2012/27 20 straipsnio 6 dalimi, kurioje numatyta, kad „įpareigosios šalys gal[į] įvykdyti 7 straipsnio 1 dalyje nustatytus įpareigojimus kasmet įmokėdamos į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą“, galima teigti, jog šioje nuostatoje kalbama apie sistemas, pagal kurias valstybė narė paskirtosioms šalims leidžia rinktis. Tačiau pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose iš šių įmonių reikalaujama mokėti metinę įmoką į fondą ir nenumatyta galimybės kitaip įvykdyti įpareigojimus. Direktyva 2012/27 tik siekiama, kaip nustatyta jos 1 straipsnyje, priimti bendrą priemonių

paketą, skirtą skatinti energijos vartojimo efektyvumui Sąjungoje, kad būtų užtikrintas Sąjungos nustatytas tikslas 20 % padidinti energijos vartojimo efektyvumą iki 2020 m. ir sudaryti sąlygas naujiems energijos vartojimo efektyvumo patobulinimams po šios datos.

Ginčijamas įpareigojimas mokėti įmokas nesuteikiant alternatyvos suderinamas su Direktyva 2012/27 tik tuo atveju, jeigu tas įpareigojimas gali būti laikomas kita politikos priemone, kaip tai suprantama pagal direktyvos 7 straipsnio 9 dalį. Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 9 dalyje valstybėms narėms aiškiai leidžiama „kaip alternatyvą <...> energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos sukūrimui“ priimti kitas politikos priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti energijos taupymo tikslus per galutinius vartotojus. Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 9 dalyje taip pat pateiktas nebaigtinis politikos priemonių, kurių valstybės narės gali imtis ir, jei reikia, derinti tarpusavyje, sąrašas.

Teismas konstatavo, kad pareigai mokėti metinę įmoką į pagrindinėje byloje aptariamą fondą taikomas Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 9 dalies antros pastraipos b punktas, nes ta įmoka yra finansavimo priemonė, leidžianti diegti efektyvaus energijos vartojimo technologijas arba metodus, kurių poveikis yra galutinio energijos suvartojimo mažinimas. Direktyva 2012/27 siekiamų tikslų įgyvendinimas yra neįmanomas kiekvienai valstybei narei nesuteikus galimybės iš kelių režimų pasirinkti geriausiai konkrečiu atveju joms tinkantį, visų pirma atsižvelgiant, kaip nustatyta šios direktyvos 20 konstatuojamojoje dalyje, į kiekvienos jų nacionalinius ypatumus.

Tokiu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo, kaip nustatyta Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 9 dalyje, patikrinti, ar nacionalinės teisės aktuose laikomasi energijos taupymo, lygiaverčio energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemoms, kurios gali būti taikomos pagal tos direktyvos 7 straipsnio 1 dalį ir atitinka tos direktyvos 7 straipsnio 10 ir 11 dalyse nustatytus reikalavimus, galutinio vartojimo etape tikslo, kuris turi būti pasiektas iki 2020 m. pabaigos.

Dėl objektyvių ir nediskriminacinių kriterijų nustatant šalis, įpareigotas mokėti įmokas energijos efektyvumui didinti

Ketvirtuoju ir penktuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 1 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami pagrindinėje byloje aptariamai nacionalinės teisės aktai, kuriuose, viena vertus, energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimai nustatyti tik tam tikroms įpareigotosiomis šalimis paskirtoms energetikos sektoriaus įmonėms ir, kita vertus, aiškiai nenurodytos priežastys, dėl kurių šios įmonės paskirtos įpareigotosiomis šalimis.

Direktyvos 2012/27 7 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad kiekviena valstybė narė, remdamasi objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais, šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies tikslais iš energijos skirstytojų „ir (arba)“ mažmeninės prekybos energija įmonių paskiria įpareigotąsias šalis.

Tai reiškia, kad valstybės narės turi teisę įpareigotosiomis šalimis paskirti tik tam tikrus ūkio subjektus, o kitų neskirti, neatsižvelgiant į nacionalinės teisės aktuose faktiškai nustatytos energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų vykdymo priemonės pagrindimą. Pagal šią nuostatą reikalaujama, kad vykdant šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatytus reikalavimus įpareigotosios šalys būtų skiriamos remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais, šiuos kriterijus atitinkama valstybė narė turi aiškiai išdėstyti.

Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar Ispanijos Karalystė, nustatydamą pagrindinėje byloje aptariamą pareigą mokėti metines įmokas į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą, įpareigotąsias įmones paskyrė tikrai remdamasi aiškiai išdėstytais objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais. Šiuo tikslu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į nacionalinės rinkos konfigūraciją ir savybes, taip pat į šioje rinkoje veikiančių ūkio subjektų padėtį.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas nusprendė:

2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB, 7 ir 20 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose kaip pagrindinis būdas vykdyti energijos vartojimo efektyvumo

įpareigojimus nustatyta metinės įmokos į nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo fondą sistema, jeigu, viena vertus, šiuose teisės aktuose užtikrintas energijos taupymas, lygiavertis energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemoms, kurios gali būti taikomos pagal tos direktyvos 7 straipsnio 1 dalį, ir, kita vertus, jeigu laikomasi tos direktyvos 7 straipsnio 10 ir 11 dalyse nustatytų reikalavimų, o tai privalo patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Direktyvos 2012/27 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiami pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai, kuriais energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimai nustatomi tik tam tikroms konkrečioms energetikos sektoriaus įmonėms, jeigu tos įmonės įpareigotosiomis šalimis paskiriamos tikrai remiantis aiškiai išdėstytais objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais, o tai turi išsiaiškinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

[Prieiga internete](#)

EUROPOS SĄJUNGOS PILIETYBĖ

2018 m. birželio 5 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje C-673/16

Relu Adrian Coman ir kt. prieš Inspectoratul General pentru Imigrări ir Ministerul Afacerilor Interne

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77, klaidų ištaisymai: OL L 229, 2004, p. 35, ir OL L 197, 2005, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 2 straipsnio 2 punkto a papunkčio, 3 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a ir b punktų bei 7 straipsnio 2 dalies išaiškinimo (1 punktas).

Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Relu Adrian Coman, Robert Clabourn Hamilton ir Asociația Accept (toliau kartu – Coman ir kt.) ginčą su Inspectoratul General pentru Imigrări (Generalinė imigracijos inspekcija, Rumunija) (toliau – Inspekcija) ir Ministerul Afacerilor Interne (Vidaus reikalų ministerija, Rumunija) dėl prašymo, susijusio su teisės gyventi Rumunijoje ilgiau kaip tris mėnesius suteikimo R. C. Hamilton sąlygų (2 punktas).

Rumunijos pilietis Relu Adrian Coman ir JAV pilietis Robert Clabourn Hamilton ketverius metus kartu gyveno JAV ir 2010 m. susituokė Briuselyje. 2012 m. gruodžio mėn. R. A. Coman ir jo sutuoktinis kreipėsi į Rumunijos valdžios institucijas prašydami paaiškinti procedūrą ir sąlygas, kaip R. C. Hamilton, kaip R. A. Coman šeimos nariui galėtų būti suteikta teisė teisėtai gyventi Rumunijoje ilgiau nei tris mėnesius. Šis prašymas buvo grindžiamas direktyva dėl judėjimo laisvės įgyvendinimo, kuri leidžia šia laisve pasinaudojusio Sąjungos piliečio sutuoktiniui apsigyventi kartu su savo sutuoktiniu toje valstybėje narėje, kurioje šis gyvena (9–11 punktai).

Atsakydamos į šį prašymą Rumunijos valdžios institucijos informavo R. A. Coman ir R. C. Hamilton, kad pastarasis turi teisę tik tris mėnesius gyventi šalyje, nes Rumunijoje jis negali būti pripažintas Sąjungos piliečio „sutuoktiniu“, kadangi ši valstybė narė nepripažįsta tos pačios lyties asmenų santuokų (12 punktas).

R. A. Coman ir R. C. Hamilton Rumunijos teismui pateikė ieškinį, prašydami konstatuoti diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos, kiek tai susiję su judėjimo laisvės įgyvendinimu Sąjungoje. Gavęs nagrinėjant šią bylą iškeltą prieštaravimą dėl atitikties Konstitucijai Curtea Constituțională (Konstitucinis Teismas, Rumunija) kreipėsi į Teisingumo Teismą siekdamas sužinoti, ar R. C. Hamilton patenka į judėjimo laisve pasinaudojusio Sąjungos piliečio „sutuoktinio“ sąvoką, ir ar todėl jam turi būti suteikta teisė nuolat gyventi Rumunijoje (13–17 punktai).

Dėl judėjimo laisve pasinaudojusio Sąjungos piliečio, apsigyvenusio valstybėje narėje, kurios pilietis jis nėra, gyvenusio ar pradėjusio gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, galimybės grįžti gyventi pilietybės valstybėje narėje, nepripažįstančioje vienos lyties asmenų santuokų

Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar tokioje situacijoje, kai Sąjungos pilietis, naudodamasis savo judėjimo laisve, atvyko į kitą

valstybę narę, kurios pilietis jis nėra, joje apsigyveno pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas, gyveno ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybės narės, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kompetentingoms valdžios institucijoms atsisakyti suteikti teisę gyventi tos valstybės narės teritorijoje minėtam trečiosios šalies piliečiui motyvuojant tuo, kad šios valstybės narės teisėje nenumatyta tos pačios lyties asmenų santuoka (28 punktas).

Teismas priminė, kad R. A. Coman, kaip Rumunijos pilietis, pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį yra Sąjungos pilietis. Valstybės narės pilietis, kuris, kaip pagrindinėje byloje, kaip Sąjungos pilietis pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje nei savo kilmės valstybėje narėje, gali remtis jam, kaip Sąjungos piliečiui, priklausančiomis teisėmis, be kita ko, numatytomis SESV 21 straipsnio 1 dalyje, taip pat savo kilmės valstybės narės atžvilgiu. Šia nuostata valstybių narių piliečiams pripažįstamos teisės apima teisę gyventi įprastą šeimos gyvenimą kartu su savo šeimos nariais tiek priimančiojoje valstybėje narėje, tiek savo pilietybės valstybėje narėje grįžus iš pirmosios valstybės narės (29–32 punktai).

Dėl to, ar „šeimos nariai“, nurodyti šio sprendimo pirmesniame punkte, apima trečiųjų šalių tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, su kuriuo santuoka buvo sudaryta valstybėje narėje pagal jos teisės aktus, piliečius, Teismas priminė, kad Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje, „sutuoktinis“ pripažįstamas „šeimos nariu“. Sąvoka „sutuoktinis“, nurodyta šioje nuostatoje, apibrėžia asmenį, sudariusį santuoką su kitu asmeniu. Teismas pažymėjo, kad sąvoka „sutuoktinis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/38, yra neutrali lyties atžvilgiu ir gali apimti tos pačios lyties, kaip ir atitinkamas Sąjungos pilietis, sutuoktinį. Teismas pažymėjo, kad nors tuo atveju, kai norima partnerį, su kuriuo Sąjungos pilietis užregistravo partnerystę pagal valstybės narės teisės aktus, pripažinti „šeimos nariu“, Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto b papunktyje daroma nuoroda į valstybės narės, į kurią šis pilietis ketina vykti ar kurioje ketina apsigyventi, teisės aktuose įtvirtintas sąlygas, šios direktyvos 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje, kuris pagal analogiją taikomas nagrinėjamu atveju, nėra tokios nuorodos, kai kalbama apie „sutuoktinį“, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą. Iš to matyti, kad valstybė narė negali remtis savo nacionaline teise, kai, sprendama klausimą dėl trečiosios šalies piliečio išvestinės teisės apsigyventi, savo teritorijoje nepripažįsta kitoje valstybėje narėje pagal jos teisę šio asmens sudarytos santuokos su tos pačios lyties Sąjungos piliečiu (33–36 punktai).

Valstybės narės valdžios institucijų atsisakymas, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui suteikimą, pripažinti minėto piliečio kitoje valstybėje narėje gyvenant teisėtai sudarytą santuoką su tos pačios lyties Sąjungos piliečiu gali sudaryti kliūčių šiam Sąjungos piliečiui naudotis SESV 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Todėl asmenų judėjimo laisvės ribojimas, kuris nepriklauso nuo atitinkamų asmenų pilietybės, gali būti pateisinamas tik jei jis grindžiamas objektyviais bendrojo intereso pagrindais ir yra proporcingas nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui (40–41 punktai).

Teismas konstatavo, kad valstybės narės pareiga pripažinti tos pačios lyties asmenų kitoje valstybėje narėje teisėtai sudarytą santuoką, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui suteikimą, nepažeidžia nacionalinėje teisėje apibrėžto santuokos instituto pirmojoje valstybėje narėje ir priklauso valstybių narių kompetencijai. Ji neapima pareigos minėtai valstybei narei savo nacionalinės teisės aktuose numatyti tos pačios lyties asmenų santuokos instituto. Ji apima tik tokių santuokų, teisėtai sudarytų kitoje valstybėje narėje, pripažinimą, ir tik kalbant apie šių asmenų teisių, kylančių iš Sąjungos teisės, įgyvendinimą. Taigi tokia pareiga pripažinti, kalbant tik apie trečiosios šalies piliečio išvestinę teisę gyventi šalyje, nepažeidžia atitinkamos valstybės narės nacionalinio savitumo ir nekelti grėsmės viešajai tvarkai. Taip pat Teismas kalbėdamas apie Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje įtvirtintą sąvoką „sutuoktinis“, pažymėjo, kad Chartijos 7 straipsnyje įtvirtinta teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą yra pagrindinė teisė (45–48 punktai).

Teismas, remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, nurodė, kad sąvoka „privatus gyvenimas“ ir sąvoka „šeimos gyvenimas“ gali apimti homoseksualios poros santykius lygiai taip pat, kaip jos apima skirtingų lyčių poros, esančios tokioje pačioje situacijoje, santykius (50 punktas).

Teismas padarė išvadą, kad tokioje situacijoje, kai Sąjungos pilietis, naudodamasis savo judėjimo laisve, atvyko į kitą valstybę narę, kurios pilietis jis nėra, joje apsigyveno pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas, gyveno ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje,

SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybės narės, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kompetentingoms valdžios institucijoms atsisakyti suteikti teisę gyventi tos valstybės narės teritorijoje minėtam trečiosios šalies piliečiui, motyvuojant tuo, kad šios valstybės narės teisėje nenumatyta tos pačios lyties asmenų santuoka (51 punktas).

Dėl trečiosios šalies piliečio, esančio tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, teisės gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius

Antruoju klausimu iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius (52 punktas).

Tuo atveju, kai dėl faktinio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje pagal Direktyvoje 2004/38 įtvirtintas sąlygas ir jų laikantis šioje valstybėje narėje tęsiamas ar pradedamas šeimos gyvenimas, iš SESV 21 straipsnio 1 dalies kildinamų Sąjungos piliečio teisių veiksmingumas reikalauja, kad grįžęs į savo pilietybės valstybę narę šis pilietis galėtų tęsti šeimos gyvenimą, pradėtą priimančiojoje valstybėje narėje, todėl atitinkamam šeimos nariui, trečiosios šalies piliečiui, turi būti suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje. Šios išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimo sąlygos neturi būti griežtesnės nei Direktyvoje 2004/38 numatytos šios išvestinės teisės suteikimo trečiosios valstybės piliečiui, kuris yra Sąjungos piliečio, pasinaudojusio laisvo judėjimo teise ir apsigyvenusio kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje, šeimos narys, sąlygos (53–54 punktai).

Atsižvelgęs į tai, kas išdėstyta, Teismas padarė išvadą, kad SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius. Šiai išvestinei teisei gyventi šalyje negali būti taikomos griežtesnės sąlygos nei numatytos Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje (56 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. Tokioje situacijoje, kai Sąjungos pilietis, naudodamasis savo judėjimo laisve, atvyko į kitą valstybę narę, kurios pilietis jis nėra, joje apsigyveno pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 7 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas, gyveno ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybės narės, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kompetentingoms valdžios institucijoms atsisakyti suteikti teisę gyventi tos valstybės narės teritorijoje minėtam trečiosios šalies piliečiui, motyvuojant tuo, kad šios valstybės narės teisėje nenumatyta tos pačios lyties asmenų santuoka.

2. SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius. Šiai išvestinei teisei gyventi šalyje negali būti taikomos griežtesnės sąlygos nei numatytos Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje.

[Prieiga internete](#)